

Göteborgs skolundersökning 2022

Ungas erfarenhet av alkohol, narkotika,
dopning, tobak och spel

2022-09-28

Göteborgs Stad

Gårdavägen 2
400 60 Göteborg

Titel: Göteborgs skolundersökning 2022 Ungas erfarenhet av alkohol,
narkotika, dopning, tobak och spel

Författare: Karin Patriksson

Utgiven: 2022-09-28

Innehåll

1	Sammanfattning	5
2	Inledning	7
2.1	Rapportens innehåll.....	7
2.2	Undersökningens upplägg	8
2.3	Antal elever som besvarat enkäten.....	8
2.4	Bortfall	9
2.5	Svarens tillförlitlighet.....	9
2.6	Metod och etik	9
3	Alkohol	11
3.1	Alkoholkonsumtionen i riket	11
3.2	Alkoholutvecklingen i Göteborg	12
3.3	Alkoholkonsumtion per stadsområde	13
3.4	Intensivkonsumtion av alkohol	14
3.5	Intensivkonsumtion av alkohol per stadsområde.....	15
4	Narkotika	17
4.1	Narkotikaanvändning internationellt	17
4.2	Narkotikautvecklingen i Sverige	18
4.3	Narkotikautvecklingen i Göteborg	19
4.4	Narkotika per stadsområde	20
5	Narkotikaklassade läkemedel	22
5.1	Receptbelagda sömnmedel eller lugnande läkemedel	22
5.2	Receptbelagda smärtstillande läkemedel.....	23
5.3	Receptbelagda centralstimulerande läkemedel.....	24
6	Vilka narkotikapreparat har eleverna använt?	25
6.1	Erfarenhet av cannabis respektive narkotika totalt.....	25
6.2	Erfarenhet av olika narkotikapreparat	26
7	Dopning - Anabola Androgena Steroider	29
8	Tobak	31
8.1	Utvecklingen av rökning.....	31
8.2	Daglig rökning per stadsområde	32
8.3	Utvecklingen av snusning	33
8.4	Daglig snusning per stadsområde.....	34
8.5	Utvecklingen av E-cigarett	34

8.6	Jämförelse mellan cigarettrökning, rökning av E-cigarett, snusning och användning av tobaksfritt snus som innehåller nikotin	36
8.7	Använt annan nikotin-/tobaksprodukt innan tobaksfritt snus som innehåller nikotin	37
9	Spel om pengar	39
9.1	Spelat om pengar senaste månaden per stadsområde	40
9.2	Riskabelt spelande	40
10	Sniffning/boffning och lustgas	42
10.1	Lustgas	43
11	Referenser	45

1 Sammanfattning

Alkoholkonsumtionen har minskat

Sedan första undersökningen i Göteborg 2004 har alkoholkonsumtionen bland skolelever sjunkit. Andelen elever i årskurs 9 som druckit alkohol senaste året har halverats sedan 2004, från 70 till 35 procent. För gymnasiets år 2 har andelen sjunkit från 88 till 62 procent under samma period.

Intensivkonsumtionen av alkohol, det vill säga att berusningsdricka minst en gång i månaden, har i årskurs 9 minskat från 23 procent 2007 till 6,4 procent i år. För gymnasiets år 2 är minskningen under samma period från 47 procent till 20 procent. Jämfört med 2019 har alkoholkonsumtionen minskat något medan intensivkonsumtionen är oförändrad.

Narkotikanerfarenheten har minskat

Narkotikaerfarenheten bland skoleleverna har minskat sedan 2010 då den var som högst. Andelen elever i årskurs 9 som 2010 någon gång använt narkotika var 10 procent, i år ligger siffran på 6,1 procent. I gymnasiets år 2 har andelen under samma period sjunkit från 22 procent 2010 till 17 procent. Bland gymnasisterna är det i större utsträckning pojkarna än flickorna som använt narkotika. Cannabis är den dominerande drogen. De därefter vanligaste narkotikapreparaten är för årskurs 9 kokain, smärtstillande läkemedel och ecstasy. Även för gymnasiet är cannabis absolut vanligast följt av ecstasy, LSD samt annan psykadelia. För båda årskurserna är cannabis den klart dominerande drogen medan övriga preparat används av betydligt färre.

Tobaksrökningen har minskat medan snusandet och rökning av e-cigarett ökar

Den dagliga rökningen av tobak har sjunkit påtagligt sedan 2004. Andelen som röker dagligen i årskurs 9 var 6,7 procent 2004 vilket minskat till 0,8 procent i årets undersökning. I gymnasiets år 2 har andelen minskat från 12 procent 2007 till 1,8 procent 2022.

Andelen elever som snusar dagligen i årskurs 9 sjönk från 4,7 procent 2004 till 1,4 procent 2016, därefter har andelen ökat och är nu 3,9 procent. År 2004 var det 12 procent i år 2 på gymnasiet som snusade dagligen. Siffran sjönk till 5,5 procent 2013 men har därefter ökat och är tillbaka på samma nivå som 2004.

Att ha rökt e-cigarett kom med som ny fråga 2016. Då var andelen som rökt e-cigarett de senaste 30 dagarna knappt 7 procent i årskurs 9 och drygt 7 procent i gymnasiets år 2. Det förhållandet var i princip oförändrat i undersökningen 2019. I årets undersökning har andelarna ökat markant till 18 procent i årskurs 9 och 21 procent i gymnasiets år 2. Ökningen finns bland både

flickor och pojkar men är störst bland flickorna som nu ligger högre än pojkarna.

Spel om pengar har minskat

Att ha spelat om pengar de senaste 30 dagarna har successivt minskat sedan 2013. I årskurs 9 från 7,3 procent 2013 till 4,5 procent 2022 och i gymnasiet år 2 från 13 procent 2013 till 8,6 procent i årets undersökning. Det är framför allt pojkarna som spelar om pengar.

Eleverna har även fått svara på fyra frågor som ligger till grund för att få fram om de har ett riskabelt spelande. Där framkommer att 1,0 procent av flickorna och 4,9 procent av pojkarna i årskurs 9 uppvisar det. I gymnasiet år 2 uppvisar 0,8 procent av flickorna och 9,2 procent av pojkarna ett problematiskt spelande.

Många har tagit lustgas

Att ta lustgas i berusningssyfte har under senare år blivit allt vanligare enligt Giftinformationscentralen. I årets undersökning har eleverna därför fått svara på frågan om de tagit lustgas med tillägget att användning inom vården ej ska räknas med. I årskurs 9 är det 7,2 procent som någon gång tagit lustgas i berusningssyfte. Motsvarande för gymnasiet år 2 är 25 procent. Att ha tagit lustgas senaste månaden har 2,3 procent i årskurs 9 gjort och 8,1 procent i gymnasiet år 2. Lustgas är inte olagligt men kan innebära fara för dem som tar det vilket gör att resultaten från undersökningen är oroande.

2 Inledning

Under våren 2022 genomförde Göteborgs Stad den sjunde undersökningen om skolelevers erfarenhet av droger och andra riskbeteenden. Undersökningen görs vart tredje år i Göteborg och tidigare har resultat presenterats från liknande undersökningar 2004, 2007, 2010, 2013, 2016 och 2019. Nytt för undersökningen 2022 är att den har genomförts digitalt med webbenkät, tidigare användes pappersenkäter.

Drogerfarenhetsundersökningen genomförs i samarbete med Centralförbundet för Alkohol- och narkotikaupplysning (CAN). Den görs som en totalundersökning bland samtliga elever i årskurs 9 och gymnasiets år 2 i Göteborg. Vi vill rikta ett varmt tack till alla de elever och deras lärare som gjort det möjligt att genomföra undersökningen i skolorna i Göteborg.

I rapporten redovisas resultat och analyser för hela Göteborg och på stadsområdesnivå. Utvecklingen över tid visas med hjälp av tidigare drogerfarenhetsundersökningar i Göteborg samt riksundersökningar. Det huvudsakliga syftet med rapporten är att ge stadsområdena i Göteborgs Stad ett underlag för att utveckla det förebyggande arbetet mot ungdomars erfarenhet av alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel om pengar.

Sedan 2013 har drogerfarenhetsundersökningar bland skolelever genomförts samtidigt i kommunerna i Västra Götalandsregionen. Uppgifter från kommunerna i länet finns att läsa på Västra Götalandsregionens webbsida.

CAN gör årliga riksundersökningar och för årskurs 9 finns en tidsserie sedan 1971. Sedan 2004 följer CAN också gymnasiets år 2. För mer information se CAN:s webbsida.

När det gäller Göteborgsundersökningarna står CAN för genomförandet i skolorna och framtagande av rådata. Rådatamaterialet har bearbetats och aktuell rapport har sammanställts av Karin Patriksson, Kompetenscentrum ANDTS, Stadsområde välfärd och fritid, Socialförvaltningen Centrum, Göteborgs Stad.

2.1 Rapportens innehåll

Rapportens inledande kapitel beskriver hur undersökningen har genomförts, antal svarande elever och bortfall samt metod och etiska principer. I kapitel 2–9 redovisas elevernas erfarenheter av alkohol, narkotika, dopning, tobak, spel om pengar och sniffning bland eleverna i årskurs 9 och gymnasiets år 2 i Göteborg. En del av diagrammen baseras på resultat från samtliga enkätundersökningarna om skolelevers drogerfarenhet i Göteborg och tidsserierna visar därmed trender upp till 18 år tillbaka. I kapitlet om alkohol, narkotika och tobak ges också en övergripande bild av användningen bland skolelever på riksnivå, för narkotika även på internationell nivå.

2.2 Undersökningens upplägg

Undersökningen besvarades under mars till april 2022. Webbenkäten innehåller sammanlagt 72 frågor med delfrågor om alkohol, narkotika inklusive narkotikaklassade läkemedel, dopning, tobak, spel om pengar (ANDTS) och sniffning, samt om familjen, skolan och fritiden. Den här rapporten innehåller resultat från den del av enkäten som handlar om ANDTS, frågeområdena om familjen, skolan och fritiden ingår inte i rapporten. Enkäterna besvarades i klassrummen via dator eller surfplatta under skrivningsliknande förhållanden och skolpersonal fick instruktioner om tillvägagångssättet för att skydda elevernas anonymitet. Sedan Göteborgsundersökningarna startade 2004 har frågeformuläret omarbetats vid några tillfällen för att överensstämma med det formulär som används i riksundersökningen.

2.3 Antal elever som besvarat enkäten

År 2022 besvarades enkäten i Göteborgsskolorna av totalt 3 842 elever i årskurs 9 och 4 920 elever i gymnasiet år 2, vilket inkluderar elever som bor i annan kommun men går i skola i Göteborg. Resultaten i den här rapporten bygger på svar från elever som bor i Göteborg. På boendefrågan har de som bostadsort kunnat sätta kryss för någon av de tidigare tio stadsdelarna, någon av åtta grannkommuner eller om annan kommun ange vilken. De elever som inte svarat på boendefrågan är inte med i analyserna. Elever som går i skolan i Göteborg men är bosatta i en annan kommun har tagits bort från materialet i den här rapporten. Sammanlagt har 152 elever i årskurs 9 och 1 397 elever i gymnasiet år 2 som bor i annan kommun än Göteborg sorterats bort. När redovisning sker på skolnivå är de eleverna inkluderade.

Eleverna har kunnat ange alternativet annan könsidentitet och de utgör 69 elever i årskurs 9 och 50 elever i gymnasiet år 2 boende i Göteborg. Gruppen är för liten för att kunna särredovisas men ingår då det totala resultatet redovisas. Det förklarar varför antalet i totalcolumnerna i tabellen nedan är större än sammanslagning av flickor och pojkar. Frågan om kön har inte besvarats av 114 elever i årskurs 9 och 133 elever i gymnasiet år 2. I tabellen nedan redovisas antal elever som besvarat enkäten efter kön per stadsområde.

Anges i antal	Årskurs 9			Gymnasiet år 2		
	Flickor	Pojkar	Totalt	Flickor	Pojkar	Totalt
Nordost	311	339	682	294	301	627
Centrum	405	469	931	421	439	913
Sydväst	397	430	872	380	382	800
Hisingen	508	528	1 085	416	545	1 021
Göteborg	1 621	1 766	3 690	1 511	1 667	3 523

Tabell 1. Antal elever boende i Göteborg som besvarat enkäten och ligger till grund för rapporten, fördelat efter kön och stadsområde.

2.4 Bortfall

I den här sortens skolundersökningar finns två typer av bortfall. Det ena utgörs av klassbortfallet och det andra utgörs av elevbortfall. Klassbortfallet är i årets Göteborgsundersökning 9 procent i årskurs 9 jämfört med 21 procent i riksundersökningen och 12 procent i gymnasiets år 2 jämfört med 18 procent i riksundersökningen. I tabellen nedan redovisas elevbortfallet i Göteborgsundersökningen.

Elevbortfall anges i %	Årskurs 9	Gymnasiets år 2
Giltig frånvaro (inkl. sjukdom)	16	17
Ogiltig frånvaro	5	4
Andel frånvarande totalt	21	21

Tabell 2. Elevbortfall baserat på lärarnas rapporter, Göteborgsundersökningen 2022, i procent.

Elevbortfall utgörs av andelen elever i deltagande klasser som av olika anledningar var frånvarande vid undersökningstillfället. Det totala bortfallet på elevnivå i Göteborg är 21 procent i årskurs 9 och även 21 procent i gymnasiets år 2. För årskurs 9 är elevbortfallet i Göteborg lite större jämfört med i riksundersökningen där det var 19 procent. I gymnasiets år 2 är elevbortfallet lika stort i Göteborg som i riket.

2.5 Svarens tillförlitlighet

För att upptäcka oseriöst ifyllda enkäter har alla formulär granskats av CAN före databearbetningen. De svar som varit uppenbart skämtsamma, överdrivna eller otillräckligt ifyllda har sorterats bort. Den bedömningen görs utifrån fasta kriterier inlagda i ett datafilter som gör bortrensningen.

Det kan inte uteslutas att elever rapporterar för låg konsumtion, det vill säga underrapporterar, eftersom vissa frågor till exempel på narkotikaområdet är av känslig natur. Även motsatsen kan förekomma, att man överrapporterar. En orsak kan då vara att man vill imponera på sina kamrater.

2.6 Metod och etik

De enkätundersökningar som rapporten bygger på innehåller delvis känsliga frågor och det är av vikt att de som svarat garanteras anonymitet. Av den anledningen redovisas inte resultat där underlaget är så litet att det finns risk för att enskilda individer skulle kunna identifieras.

Under tiden som drogvaneundersökningarna genomförts i Göteborg har sätet att mäta förekomsten av till exempel alkoholkonsumtion och tobaksrökning förändrats. Tidigare har frågorna gällt livstidsprevalens av preparaten, det vill säga använt någon gång i livet. I de fyra senaste undersökningarna rör frågorna de senaste 12 månaderna. Måtten ska överensstämma med de indikatorer som används vid uppföljning av regeringens nationella ANDTS-strategi (alkohol,

narkotika, dopning, tobak och spel) (Englund 2014). Därför görs i vissa tidsserier avbrott i diagrammen för att markera att frågan har förändrats. När det gäller narkotikaanvändning används fortfarande livstidsprevalens, det vill säga om eleven använt narkotika någon gång.

På CAN:s webbsida finns redogörelser för hur de nationella skolundersökningarna genomförs. På Kompetenscentrum ANDTS (inom Göteborgs Stad) webbsida finns mer information om 2022 års drogerfarenhetsundersökning och tidigare drogvaneundersökningar i Göteborg. Här finns även en teknisk rapport för drogerfarenhetsundersökningen i Göteborg 2022 framtagen av CAN som innehåller uppgifter om genomförande, antal deltagande elever och bortfall.

3 Alkohol

3.1 Alkoholkonsumtionen i riket

Varje år sedan 1971 har Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN) gjort riksundersökningar bland skolelever i årskurs 9 och sedan 2004 även i gymnasiets år 2. Undersökningen bygger på ett slumpmässigt urval av 350 skolor i vardera årskurs. Eftersom det är en urvalsundersökning genomför CAN signifikanstester för att undersöka om resultaten är statistiskt säkerställda. Då deras urval bygger på klasser, inte elever, innebär det att eleverna blir klustrade i skolklasser. CAN använder därför ett signifikanstest som tar hänsyn till de klustereffekterna (Gripe 2021).

I riksundersökningarna har alkoholkonsumtionen aldrig varit så låg som idag. Andelen unga som dricker alkohol har sjunkit successivt och sedan början av 2000-talet har det varit en kraftig nedgång.

Under tiden sedan 1971 har frågan om alkoholanvändning förändrats något. Numera anses svaren på om man druckit alkohol de senaste 12 månaderna vara ett realistiskt mått på begreppet alkoholkonsument. Ändringen gjordes 2012 från att tidigare ha varit att ha druckit alkohol någon gång (CAN 2014).

Nedan redovisas riksundersökningarnas resultat från 1971 fram till 2021, riksresultat för 2022 publiceras först i december 2022.

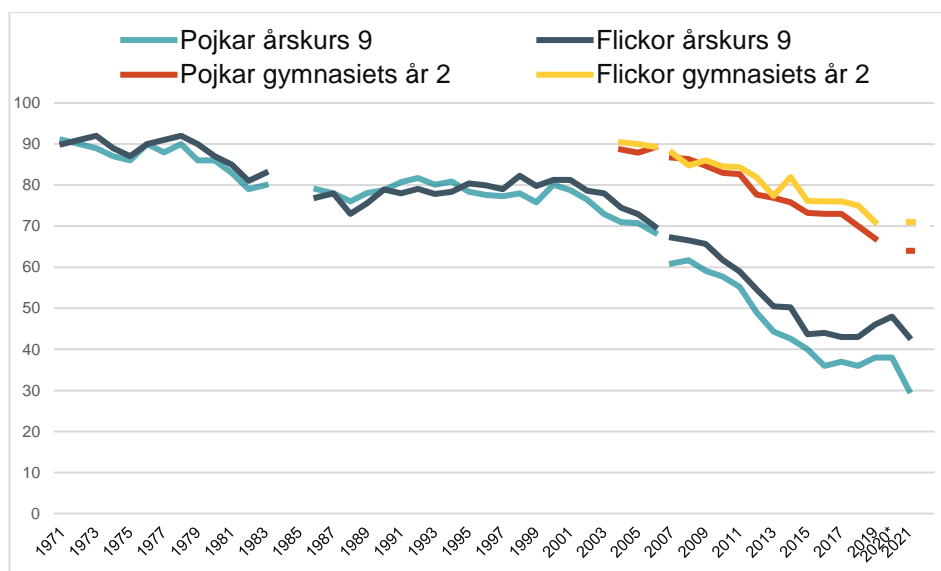

Diagram 1. Andel alkoholkonsumenter i årkurs 9 och gymnasiets år 2, efter kön, riket 1971–2021, i procent. (Riksresultat för 2022 redovisas i december 2022.) Källa: Gripe (2021)

*2020 var elevbortfallet i årskurs 9 större än normalt på grund av pandemin. CAN har gjort bedömningen att det inte påverkat resultatens kvalitet i någon avgörande grad. Gymnasiets år 2 deltog inte i undersökningen 2020 då det på grund av distansundervisning inte var möjligt att genomföra undersökningen bland dem.

Under 1970-talet då undersökningen endast genomfördes i årskurs 9 var det cirka 90 procent av eleverna som druckit alkohol. Under 1980- och 1990-talet låg andelen alkoholkonsumenter på en relativt konstant nivå på cirka 80 procent, en andel som idag halverats. De senaste åren har konsumtionen i årskurs 9 legat på ungefär samma nivå. År 2021 var det under 36 procent bland alla svarande elever i riksundersökningen som druckit alkohol det senaste året. Flickorna har sedan 2004 legat någon procentenhet högre än pojkarna. Från 2007 började den skillnaden öka till som mest 2021 då 43 procent av flickorna konsumerat alkohol senaste året jämfört med 30 procent av pojkarna.

2004 påbörjades nationella mätningar bland elever i gymnasiets år 2. Även bland dem har alkoholanvändningen sjunkit, från 90 procent 2004 till 67 procent 2021. Vid de första mätningarna gymnasisterna deltog i låg flickor och pojkar på ungefär samma nivå i alkoholkonsumtion. Sedan 2014 har flickorna legat lite högre än pojkarna. 2021 hade 64 procent av pojkarna konsumerat alkohol senaste året jämfört med 71 procent av flickorna.

3.2 Alkoholutvecklingen i Göteborg

Liknande minskningar av alkoholanvändningen som i riket visas även i de undersökningar som gjorts bland Göteborgseleverna sedan 2004. Nedan visas hur andelen alkoholkonsumenter förändrats sedan mätningarna startade i Göteborg. Vid de senaste fyra undersökningarna har frågan om eleven druckit alkohol de senaste 12 månaderna använts och därför görs ett avbrott i diagrammet nedan. I viss mån kan nedgången mellan 2010 och 2013 bero på att frågan då ändrades från att ha druckit alkohol någon gång till att ha druckit alkohol de senaste 12 månaderna. Tydligt är att minskningen av alkoholanvändning fanns innan frågan ändrades och har därefter fortsatt nedåt.

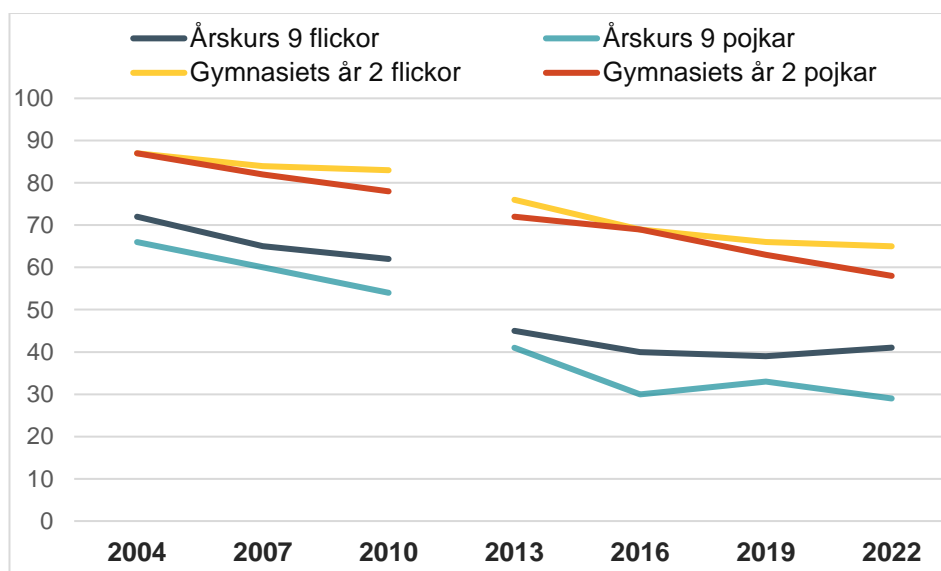

Diagram 2. Andel alkoholkonsumenter årskurs 9 och gymnasiets år 2, efter kön, Göteborg 2004–2022, i procent.

Sedan första Göteborgsundersökningen 2004 har andelen elever i årskurs 9 som druckit alkohol halverats från 70 till 35 procent 2022. I årets undersökning är det lite drygt 41 procent av flickorna och knappt 29 procent av pojkarna som uppger att de druckit alkohol det senaste året. Sedan undersökningen 2019 har andelen alkoholkonsumenter i årskurs 9 ökat med 2 procentenheter bland flickorna medan den minskat med 4 procentenheter bland pojkarna.

Användningen av alkohol är betydligt högre i gymnasiet än i grundskolan. Sedan 2004 har alkoholkonsumtionen sjunkit även på gymnasiets år 2 från 88 till 62 procent. Från undersökningen 2019 har andelen sjunkit, bland flickor med 1 procentenhet och bland pojkar med 5 procentenheter.

3.3 Alkoholkonsumtion per stadsområde

Vid årsskiftet 2020/2021 ändrades stadsindelningen i Göteborg. De tio stadsdelarna togs bort och ersattes med fyra stadsområden. Eleverna har även i 2022 års undersökning på boendefrågan fått ange vilken stadsdel de bor i alternativt annan kommun, vilket gör det möjligt att få fram resultat på mindre områden än stadsområden. I undersökningarnas dataset för 2013, 2016, 2019 och 2022 har en ny variabel skapats där stadsdelar slagits samman till stadsområden som överensstämmer med den nya områdesindelningen.

Nedan redovisas andelen alkoholkonsumenter sedan frågan ändrades till att ha druckit alkohol under de senaste 12 månaderna. Redovisningen per stadsområde sker efter boende och anges i procent av samtliga elever. På nedersta raden finns även totalsiffrorna för Göteborg.

Anges i %	Årskurs 9				Gymnasiets år 2			
	2013	2016	2019	2022	2013	2016	2019	2022
Nordost	30	22	23	27	58	49	42	49
Centrum	52	45	44	45	84	83	78	74
Sydväst	51	45	45	37	77	78	71	61
Hisingen	41	30	33	29	74	67	65	59
Göteborg	44	35	36	35	74	70	64	62

Tabell 3. Andel alkoholkonsumenter, per stadsområde, årskurs 9 och gymnasiets år 2, Göteborg 2013–2022, i procent.

Andelen alkoholkonsumenter i årskurs 9 har ökat i stadsområde Nordost och Centrum jämfört med 2019. Störst ökning finns i stadsområde Nordost från 23 procent 2019 till 27 procent i årets undersökning. De stadsområden vars andel minskat i årskurs 9 är Sydväst och Hisingen. Störst minskning finns i stadsområde Sydväst från 45 procent till 37 procent. Högst andel alkoholkonsumenter i årskurs 9 i årets undersökning finns i stadsområde Centrum och lägst andel finns i stadsområde Nordost med 45 respektive 27 procent. Utvecklingen för Göteborg totalt sedan frågan ändrades är en minskning från 44 procent 2013 till 35 procent 2022.

Även i gymnasiet år 2 finns det sedan förra undersökningen både ökning och minskningar. I stadsområde Nordost har andelen ökat från 42 procent 2019 till 49 procent 2022. I övriga stadsområden har andelen minskat. Störst minskning finns i stadsområde Sydväst från 71 procent 2019 till 61 procent 2022. Även i gymnasiet år 2 har andelen alkoholkonsumenter i Göteborg totalt minskat sedan 2013 då den var 74 procent till 62 procent i årets undersökning.

3.4 Intensivkonsumtion av alkohol

Intensivkonsumtion handlar om omfattningen av berusningsdrickande. Här avses dryckestillfällen med stora mängder alkohol som motsvarar minst en flaska vin, fyra stora burkar starköl, sex burkar folköl eller 25 cl sprit vid ett och samma tillfälle. Eleverna har fått svara på frågan hur många gånger det skett under det senaste året och intensivkonsumtion anges som någon gång i månaden eller oftare.

Diagrammet nedan visar utvecklingen av intensivkonsumtion av alkohol bland eleverna i Göteborg från 2004 till 2022. Då frågeformuläret reviderades 2012 ändrades frågeställningarna för att få fram andel intensivkonsumenter. Ändringen innebar att det krävs en något högre mängd alkohol för att uppnå intensivkonsumtion vilket i viss mån kan ha påverkat nedgången mellan undersökningarna 2010 och 2013. Av den anledningen finns i ett avbrott i diagrammet.

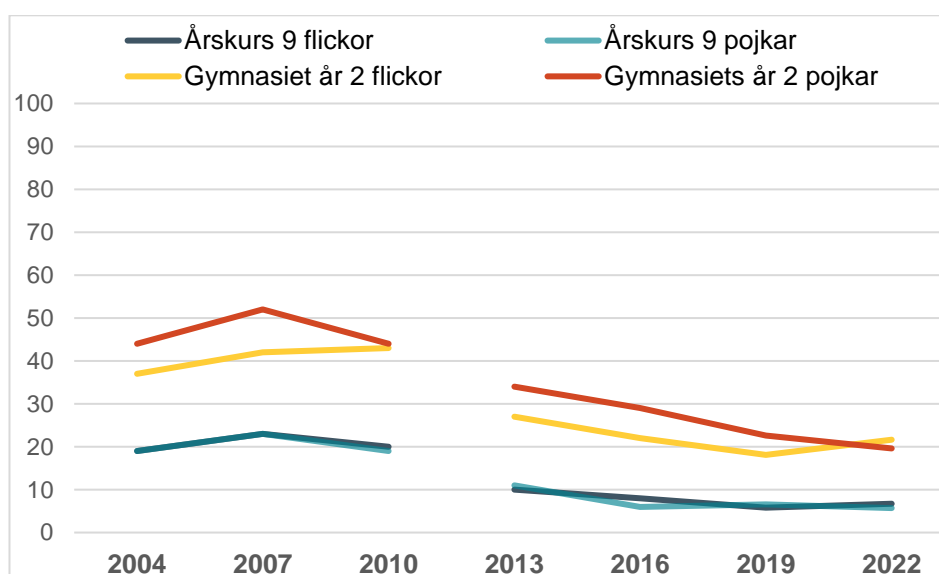

Diagram 3. Andel elever som intensivkonsumerar alkohol* någon gång i månaden eller oftare, efter kön, Göteborg 2004–2022, i procent.

*Intensivkonsumtion av alkohol innebär att eleven vid ett och samma tillfälle, minst en gång i månaden, dricker en viss mängd alkohol, som motsvarar 25 cl sprit, en flaska vin, fyra stora starköl eller starkcider eller sex stora öl med 3,5 % alkohol.

Intensivkonsumtionen av alkohol har sjunkit väsentligt sedan 2007 då den högsta andelen uppmättes sedan Göteborgsundersökningarna startade. I 2022 års undersökning är andelen i årkurs 9 som intensivkonsumerar 6,7 procent

bland flickorna och 5,7 procent bland pojkarna, totalt 6,4 procent. Det är en minskning med nästan tre fjärdedelar sedan 2007 då andelen som intensivkonsumerat låg på 23 procent. Även i gymnasiets år 2 har intensivkonsumtionen minskat sedan 2007. År 2022 är det knappt 22 procent av flickorna och knappt 20 procent av pojkarna som intensivkonsumerat alkohol, totalt är det drygt 20 procent.

Intensivkonsumtionen ökar påtagligt mellan grundskolan och andra året på gymnasiet där drygt tre gånger så många som intensivkonsumerar alkohol.

3.5 Intensivkonsumtion av alkohol per stadsområde

Även här används den nya variabel för stadsområde som skapats i dataseten för 2013, 2016, 2019 och i årets undersökning där stadsdelar slagits samman till stadsområden som följer den nya områdesindelningen.

Nedan redovisas utvecklingen av elevernas intensivkonsumtion per stadsområde 2013–2022 för årskurs 9 och gymnasiets år 2.

Anges i %	Årskurs 9				Gymnasiets år 2			
	2013	2016	2019	2022	2013	2016	2019	2022
Nordost	5,6	5,8	4,2	3,8	16	14	10	13
Centrum	14	9,8	8,7	9,5	40	32	26	27
Sydväst	13	7,6	7,6	7,5	34	32	26	22
Hisingen	10	4,6	5,5	4,4	30	23	19	18
Göteborg	11	6,6	6,4	6,4	31	26	20	20

Tabell 4. Andel elever som intensivkonsumerar alkohol någon gång i månaden eller oftare, per stadsområde, årskurs 9 och gymnasiets år 2, Göteborg 2013–2022, i procent.

Av tabellen framgår rätt stora skillnader mellan stadsområdena. Förändringar i resultaten på stadsområdesnivå är förhållandevis små jämfört med 2019. För årskurs 9 har andelen som intensivkonsumerar alkohol minskat i tre stadsområden medan den ökat i stadsområde Centrum från 8,7 procent 2019 till 9,5 procent i årets undersökning. Det är stadsområde Centrum som har den högsta andelen i årets undersökning och den lägsta andelen finns i stadsområde Nordost med 3,8 procent. Andelen som intensivkonsumerat alkohol har för Göteborg totalt minskat sedan 2013 då den låg på 11 procent till 6,4 procent 2022.

I gymnasiets år 2 har andelen elever som intensivkonsumerat alkohol ökat i två stadsområden. Störst ökning i Nordost från 10 procent till 13 procent. I två stadsområden har andelen minskat, störst minskning i stadsområde Sydväst från 26 procent till 22 procent. Det stadsområde med högst andel som intensivkonsumerar alkohol är Centrum med 27 procent och det med minst är

Nordost med 13 procent. För Göteborg totalt har andelen elever i gymnasiet år 2 som intensivkonsumerar alkohol sjunkit från 31 procent 2013 till 20 procent 2022.

4 Narkotika

4.1 Narkotikaanvändning internationellt

Sedan 1995 genomförs vart fjärde år datainsamling inom ramen för The European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs (ESPAD). Syftet med undersökningarna är att samla jämförbara data om sextonåriga europeiska skolelevs erfarenhet av olika droger (Guttormsson, U. och Leifman, H. 2016). I stort sett deltar samtliga europeiska länder med viss variation mellan undersökningarna.

Senaste ESPAD-undersökningen genomfördes 2019. Nedan presenteras resultaten avseende livstidsprevalens på narkotika från den undersökningen.

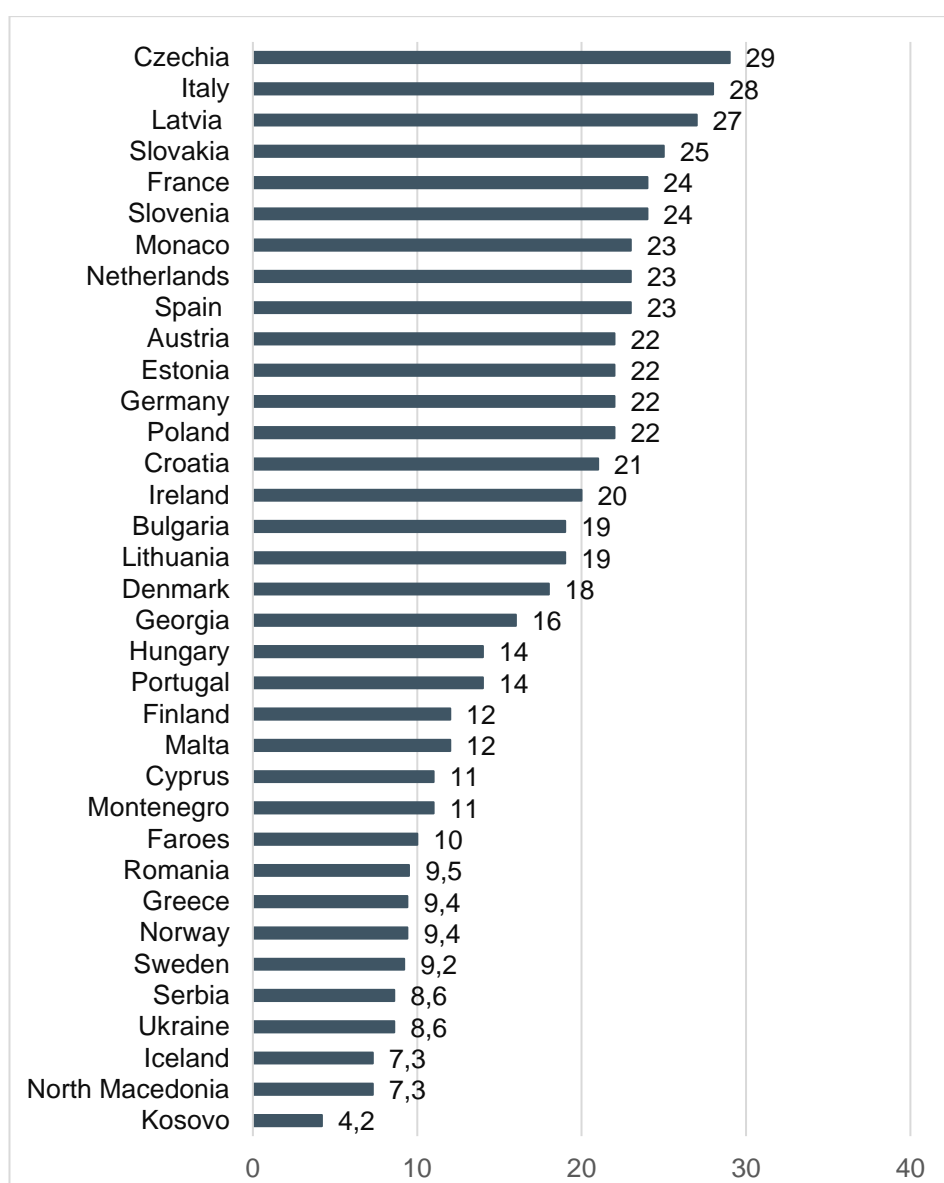

Diagram 4. Andel elever i olika europeiska länder som någon gång använt narkotika, 2019, i procent. Besvarad av elever som fyller 16 år det år frågan ställs. Källa: ESPAD Group (2020).

Som diagrammet ovan visar varierar narkotikaerfarenheten bland ungdomar mycket mellan länderna i Europa. Enkäten besvaras av elever det år de fyller 16 år. De länder som har högst andel som provat narkotika någon gång är Tjeckien med 29 procent tätt följt av Italien med 28 procent, Lettland med 27 procent, Slovakien med 25 procent och Frankrike och Slovenien med 24 procent år 2019. De länder med lägst andel är Kosovo med 4,2 procent följt av Island och Nordmakedonien med 7,3, Serbien och Ukraina med 8,6 procent därefter Sverige med 9,2 procent.

I ESPAD undersökningen 2015 fanns fem europeiska länder där andelen elever som hade narkotikaerfarenhet var mellan 30 och 37 procent (ESPAD Group 2016). I 2019 års undersökning hade inget land kommit upp till 30 procent.

4.2 Narkotikautvecklingen i Sverige

Genom CAN:s nationella mätningar kan narkotikaanvändningen bland skolelever följas varje år. Nedan visas narkotikautvecklingen bland skolelever sedan 1971, då CAN påbörjade mätningarna i årskurs 9, fram till 2021. Riksrultat för 2022 redovisas först i december 2022. Gymnasiets år 2 tillkom 2004. Tidigare gjordes undersökningar i den åldersgruppen bland de som mönstrade för värnplikt, det vill säga 18-åringar och till allra största delen pojkar.

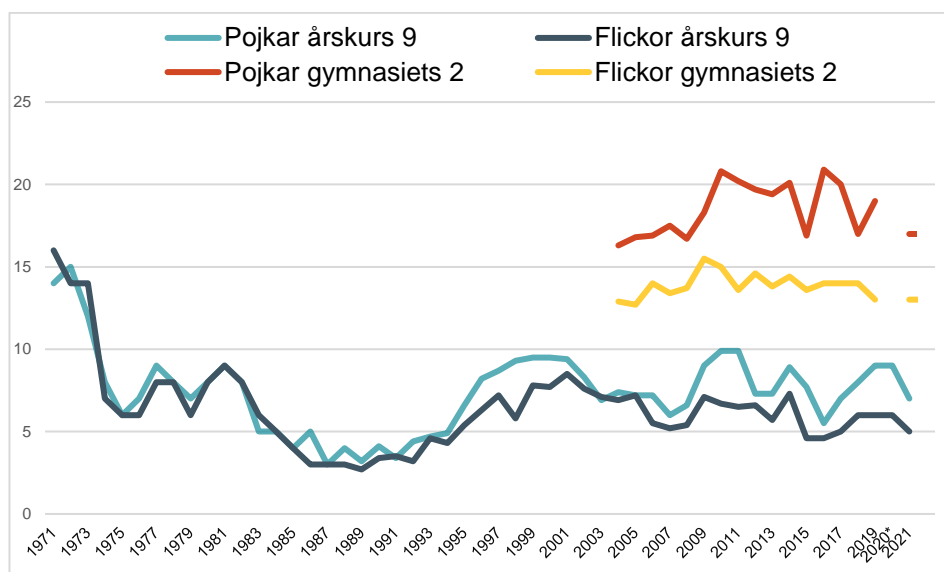

Diagram 5. Andel elever som någon gång använt narkotika, årskurs 9 och gymnasiets år 2, efter kön, riket 1971–2021. Källa: Gripe (2021).

*2020 var elevbortfallet i årskurs 9 större än normalt på grund av pandemin. CAN har gjort bedömningen att det inte påverkat resultatens kvalitet i någon avgörande grad. Gymnasiets år 2 deltog inte i undersökningen 2020 då det på grund av distansundervisning inte var möjligt att genomföra undersökningen bland dem.

Narkotikaerfarenheten i riket var relativt omfattande i början av 1970-talet, 1971 hade 15 procent av eleverna i årskurs 9 provat narkotika någon gång. Därefter sjönk andelen till som lägst i slutet av 1980-talet då endast 3 procent i årskurs 9 hade provat narkotika någon gång. I början av 1990-talet ökade narkotikaerfarenheten och låg runt millennieskiftet på 9 procent. Därefter har

det varierat mellan 5 och 8 procent. Vi senaste nationella mätningen 2021 hade 6 procent av eleverna i årskurs 9 provat narkotika någon gång, 5 procent av flickorna och 7 procent av pojkarna.

Då gymnasiets år 2 deltog första gången i den nationella undersökningen 2004 låg andelen som någon gång provat narkotika på 15 procent, därefter har det under åren varierat mellan 15 och 18 procent. Vid senaste riksundersökningen 2021 hade 15 procent av eleverna i gymnasiets år 2 provat narkotika någon gång, 13 procent av flickorna och 17 procent av pojkarna.

4.3 Narkotikautvecklingen i Göteborg

Utvecklingen av andel elever som använt narkotika någon gång kan följas sedan totalundersökningar bland Göteborgselever startade 2004. Det är trenderna i ett långsiktigt perspektiv som är intressanta. En viss försiktighet bör iakttas med de enskilda värdena då elevgruppen som redovisar narkotikaanvändning är betydligt mindre jämfört med gruppen som använt alkohol.

Narkotikaerfarenheten bland eleverna i Göteborgsundersökningarna har varit på ungefär samma nivå under 2000-talet med en liten minskning över tid.

Diagrammet nedan visar utvecklingen av flickornas och pojkarnas narkotikaerfarenhet i årskurs 9 och gymnasiets år 2 fram till 2022.

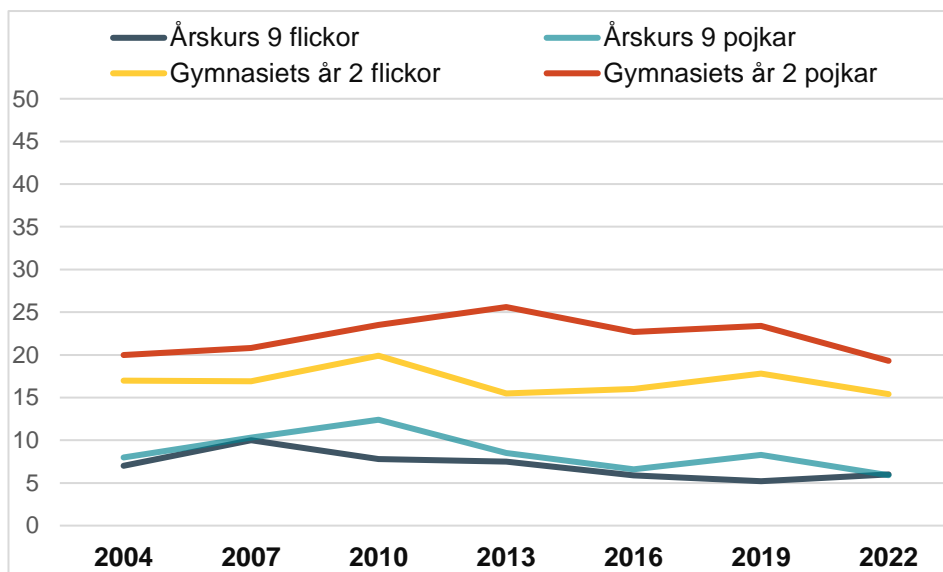

Diagram 6. Andel elever som någon gång använt narkotika, årskurs 9 och gymnasiets år 2, efter kön, Göteborg 2004–2022.

År 2004 var andelen i årskurs 9 som använt narkotika någon gång cirka 8 procent jämfört med 2022 då den är 6,1 procent. Högst andel i årskurs 9 var det 2007 och 2010 med 10 procent, lägst andel är det i årets undersökning med 6,1 procent. I 2022 års undersökning är det 6,0 procent av flickorna och 5,9 procent av pojkarna som använt narkotika någon gång. Att totalsiffran är lite större än det sammanlagda resultatet av flickornas och pojkarnas beror på att annan könsidentitet ingår i totalsiffran. Jämfört med 2019 är det en ökning bland flickorna som då var 5,2 procent och en minskning bland pojkarna som då var

på 8,3 procent. Till antalet är det i 2022 års undersökning totalt 97 flickor och 104 pojkar i årskurs 9 boende i Göteborg som uppger att de någon gång använt narkotika. Pojkarna har legat något högre än flickorna när det gäller narkotikaanvändning, men i årets undersökning ligger de på samma nivå.

Bland gymnasieeleverna har det inte heller skett några stora förändringar under 2000-talet. 2004 var andelen i gymnasiet år 2 som använt narkotika någon gång 18 procent att jämföra med 2022 då den är drygt 17 procent. Det är den lägsta andelen sedan mätningarna i Göteborg startade 2004, högst andel var det 2010 då 22 procent provat narkotika någon gång. I gymnasiet år 2 ligger pojkarna högre än flickorna. 2022 var det drygt 15 procent av flickorna och drygt 19 procent av pojkarna som använt narkotika någon gång. Till antalet är det i 2022 års undersökning 233 flickor och 321 pojkar boende i Göteborg som uppger att de någon gång använt narkotika.

4.4 Narkotika per stadsområde

Nedan redovisas utvecklingen av narkotikaerfarenheten bland elever i årskurs 9 och gymnasiet år 2 på stadsområde baserat på boendefrågan. Indelningen i stadsområden fanns inte 2013, 2016 och 2019 varför nya variabler skapats där stadsdelar slagits samman till stadsområden som följer den nya områdesindelningen.

Anges i %	Årskurs 9				Gymnasiet år 2			
	2013	2016	2019	2022	2013	2016	2019	2022
Nordost	6,7	8,7	6,9	4,7	14	17	15	16
Centrum	9,4	9,0	11	8,7	29	25	28	23
Sydväst	8,2	5,1	5,9	5,3	20	20	22	16
Hisingen	7,7	3,9	5,3	5,3	20	18	19	15
Göteborg	8,0	6,2	6,9	6,1	21	20	21	17

Tabell 5. Andel elever som någon gång använt narkotika, per stadsområde, årskurs 9 och gymnasiet år 2, Göteborg 2013–2022.

Andelen i årskurs 9 som någon gång använt narkotika har minskat i tre av stadsområdena sedan undersökningen 2019 och är oförändrad i stadsområde Hisingen. Det stadsområde som har störst andel som använt narkotika någon gång 2022 i årskurs 9 är Centrum, 8,7 procent, följt av Sydväst och Hisingen där båda har 5,3 procent och minst andel finns i stadsområde Nordost med 4,7 procent. För Göteborg totalt har andelen minskat från förra undersökningen då andelen var 6,9 procent. I Göteborgsundersökningen 2013 var den totala andelen 8,0 procent vilken sjunkit till 6,1 procent i årets undersökning.

Även i gymnasiet år 2 har andelen som någon gång använt narkotika minskat i tre stadsområden. Störst minskning har skett i stadsområde Sydväst från 22 procent 2019 till 16 procent 2022. I stadsområde Nordost har det varit en liten

ökning från 15 procent 2019 till 16 procent 2022. Det stadsområde som ligger högst när det gäller narkotikaerfarenhet i gymnasiet år 2 är Centrum med 23 procent. Lägst andel finns i stadsområde Hisingen med 15 procent följt av Nordost och Sydväst där båda ligger på 16 procent. För Göteborg totalt har andelen elever i gymnasiet år 2 sjunkit jämfört med undersökningen 2019 då den var 21 procent till 17 procent i årets undersökning.

5 Narkotikaklassade läkemedel

En del läkemedel innehåller substanser som kan medföra en upplevelse av rus och som kan skapa ett beroende. Det är Läkemedelsverket som har uppdraget att bevaka och utreda behovet att narkotikaförklara den typen av läkemedel. Utifrån deras utredningar fattar regeringen beslut om huruvida läkemedlet ska narkotikaklassas eller ej (Läkemedelsverket 2019). De läkemedel som är narkotikaklassade får endast användas efter läkarordination (SFS 1992:860).

Narkotikaklassade läkemedel utgör en stor del av samhällets totala narkotikaanvändning. De hör till de vanligaste av rättsväsendet beslagtagna narkotiska preparaten (CAN 2019). Nedan redovisas utvecklingen av icke-föreskriven användning av receptbelagda läkemedel bland skoleleverna i Göteborg. Redovisningen är uppdelad i tre olika grupper narkotikaklassade läkemedel. I kapitel 5 redovisas svar på frågan om vilka narkotikapreparat eleverna har använt där även narkotikaklassade läkemedel ingår. Där redovisas resultaten bland dem som har använt narkotika någon gång vilket innebär att de resultaten inte är jämförbara med dem i det här kapitlet som redovisar andel av samtliga elever.

5.1 Receptbelagda sömnmedel eller lugnande läkemedel

De vanligaste beroendeframkallande sömnmedel och lugnande läkemedlen är bensodiazepiner. I formuläret får eleverna exempel på läkemedel som Sobril, Xanor, Stesolid och Librium vilka alla är narkotikaklassade. Diagrammet nedan visar utvecklingen i Göteborg.

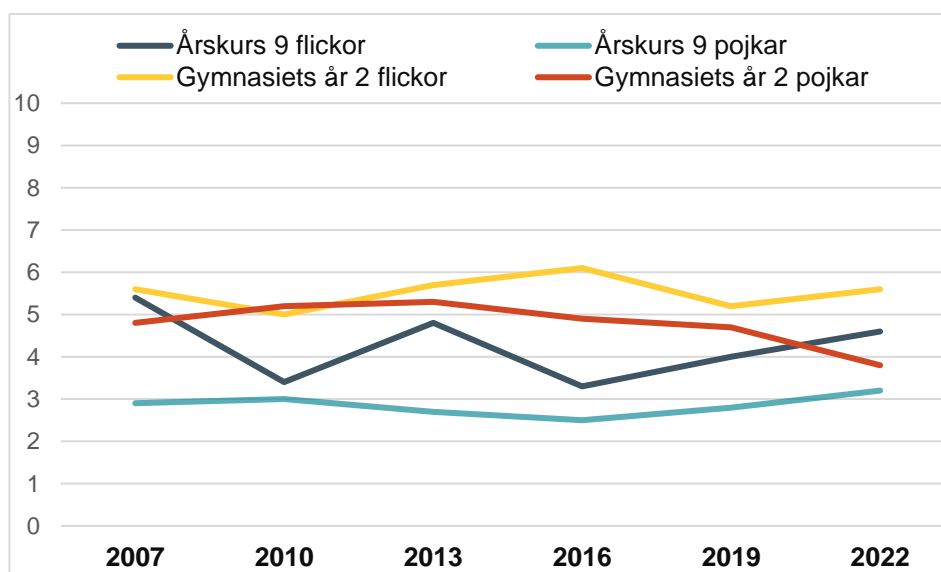

Diagram 7. Andel elever som någon gång använt receptbelagda sömnmedel eller lugnande läkemedel utan läkarordination, årskurs 9 och gymnasiets år 2, efter kön, Göteborg 2007–2022, i procent.

Utvecklingen i Göteborg har varit relativt stabil sedan första undersökningen 2004. I årets undersökning är andelen bland samtliga elever i årskurs 9 som använt receptbelagda sömnmedel eller lugnande läkemedel utan läkarordination någon gång 3,9 procent. Till antalet rör det sig om 141 elever. Andelen har ökat lite jämfört med 2019 då den var 3,5 procent. Ökningen är bland både flickor och pojkar men större bland flickorna.

I gymnasiets år 2 är det 4,8 procent som använt receptbelagda sömnmedel eller lugnande läkemedel utan läkarordination någon gång, till antalet 160 elever. Deras andel har minskat något sedan 2019 då den var 5,2 procent. Andelen flickor har varit större än andelen pojkar sedan 2007 med undantag för 2010 då pojkarnas andel var lite högre än flickornas. I årets undersökning har andelen flickor ökat medan andelen pojkar minskat.

5.2 Receptbelagda smärtstillande läkemedel

Sedan 2016 finns också frågan om användning av receptbelagda smärtstillande läkemedel utan läkarordination vilka tillhör substansgruppen opioider. För läkemedlen som tillhör gruppen opioider anges i frågeformuläret exemplen Tramadol, Citodon, Oxycodone och Morfin vilka alla är narkotikaklassade. I diagrammet nedan visas utvecklingen i Göteborg sedan 2016 bland flickor och pojkar i årskurs 9 och gymnasiets år 2.

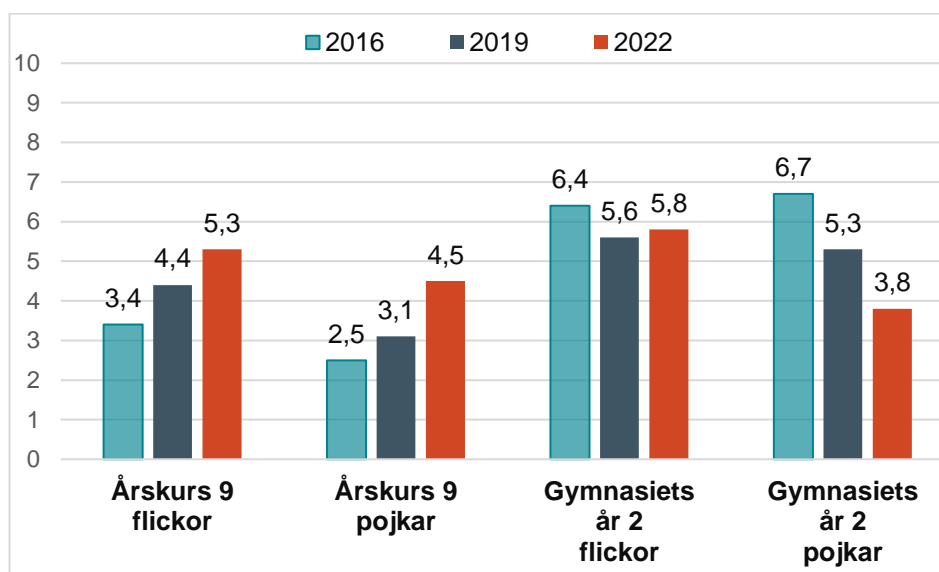

Diagram 8. Andel elever som någon gång använt receptbelagda smärtstillande läkemedel utan läkarordination, årskurs 9 och gymnasiets år 2, efter kön, Göteborg 2016–2022, i procent.

I årets undersökning är det 5,3 procent av flickorna, 4,5 procent av pojkarna och totalt 5,0 procent i årskurs 9 som har uppgivit att de använt smärtstillande läkemedel utan läkarordination. De utgör totalt 180 elever i årskurs 9. Sedan 2016 är det en successiv uppgång för både flickor och pojkar.

Motsvarande för gymnasiets år 2 är 5,8 procent bland flickorna, 3,8 procent bland pojkarna och totalt 4,8 procent som har uppgivit att de använt smärtstillande läkemedel utan läkarordination. De utgör totalt 160 elever i gymnasiets år 2. Bland flickorna ligger användningen på ungefär samma nivå sedan 2016 medan den bland pojkarna nästan har halverats.

Både i grundskolan och i gymnasiet är det något fler flickor än pojkar som använt smärtstillande läkemedel utan läkarordination. Sedan 2019 har andelen ökat i grundskolan medan den minskat i gymnasiet.

5.3 Receptbelagda centralstimulerande läkemedel

År 2019 tillkom frågan om eleverna har använt receptbelagda centralstimulerande läkemedel utan läkares ordination. I formulärets ges eleverna förklaringen: till exempel ADHD-läkemedel som Ritalin, Concerta, Attentin, Elvanse vilka är narkotikaklassade.

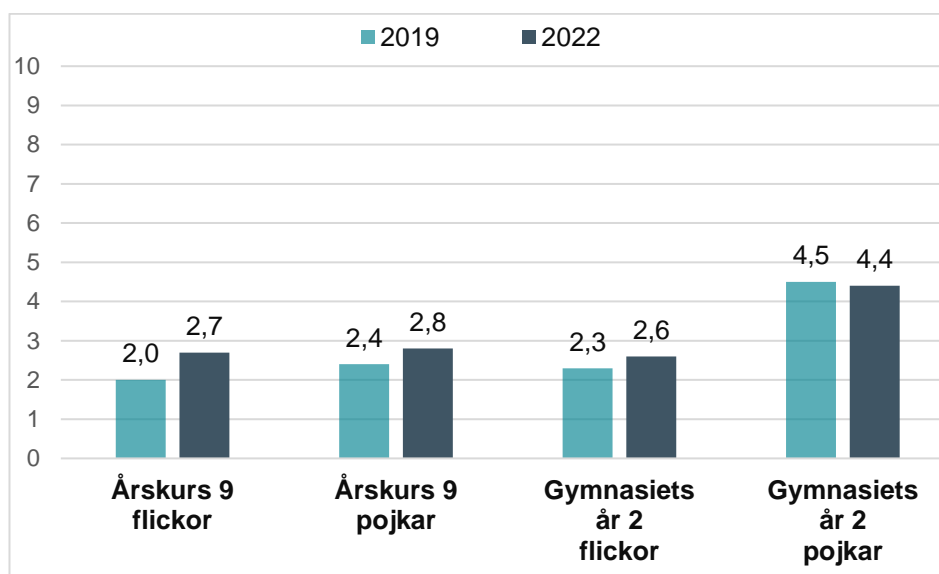

Diagram 9. Andel elever som någon gång använt receptbelagda centralstimulerande läkemedel utan läkarordination, årskurs 9 och gymnasiets år 2, efter kön, Göteborg 2019–2022, i procent.

I årskurs 9 är det 2,7 procent av flickorna 2,8 procent av pojkarna och totalt 2,9 procent som uppger att de använt centralstimulerade läkemedel, som ADHD-läkemedel, utan läkares ordination. Totalt utgör de 105 elever. Att den totala andelen är något högre än flickornas och pojkarnas andelar beror på att annan könsidentitet ingår i totalsiffrorna.

Motsvarande för gymnasiets år 2 är 2,6 procent bland flickorna och 4,4 procent bland pojkarna och totalt 3,6 procent som uppger att de använt centralstimulerade läkemedel utan läkares ordination. Totalt utgör de 121 elever. På gymnasiet är det betydligt fler pojkar än flickor som använt den sortens läkemedel. Jämfört med 2019 är det en liten ökning i årskurs 9 medan det är i princip oförändrat i gymnasiets år 2.

6 Vilka narkotikapreparat har eleverna använt?

I enkäten har de elever som uppger att de använt narkotika någon gång också fått svara på frågan om vilket eller vilka slag av narkotika de använt. Frågan har funnits med i CAN:s nationella undersökningar sedan 1989 och i undersökningarna i Göteborg sedan start 2004. I båda undersökningarna har cannabis varit det absolut vanligaste narkotiska preparatet som skoleleverna har erfarenhet av. Bland de som använt narkotika någon gång har drygt 90 procent använt cannabis med små variationer mellan undersökningarna. Övriga narkotiska preparat har angivits av cirka en tiondel eller färre bland de som använt narkotika. Bland samtliga elever har det handlat om någon enstaka procent på de andra preparaten.

6.1 Erfarenhet av cannabis respektive narkotika totalt

Cannabis är ett samlingsnamn för hasch, marijuana och cannabisolja. Det är beroendeframkallande och studier visar att ju yngre man är när man börjar desto större risk finns det för att skapa ett beroende, få irreversibla skador och lägre IQ (ex. Meier et al. 2012). Det mest verksamma ämnet som framkallar berusning förkortas THC (delta-9-tetrahydrocannabinol). THC-halten kan variera mycket. Den genomsnittliga THC-halten på beslagtagna cannabis har under de senaste 25 åren tredubblats.

Nedan redovisas andelen som använt cannabis respektive narkotika totalt bland samtliga elever.

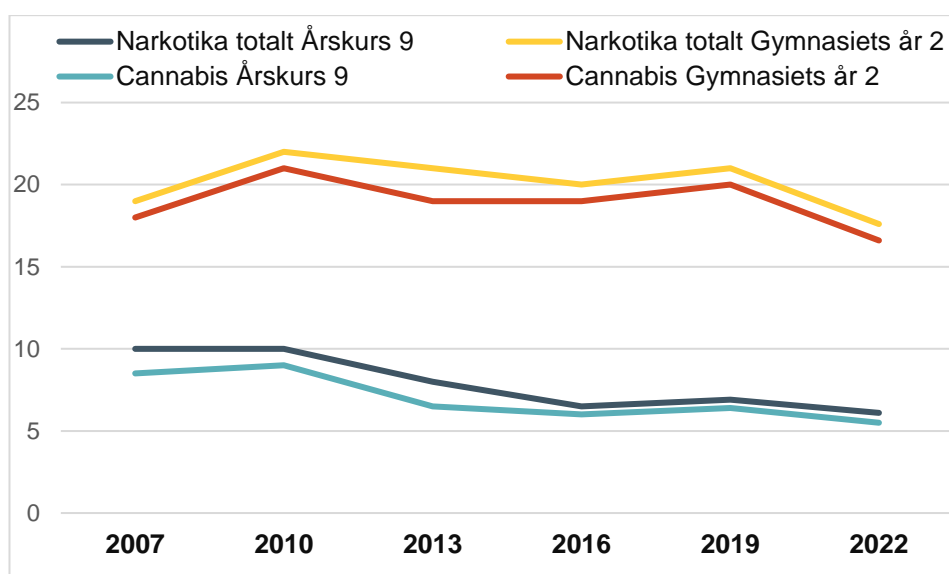

Diagram 10. Andel elever som någon gång använt cannabis (hasch och/eller marijuana) och elever som någon gång använt narkotika (inklusive cannabis), årskurs 9 och gymnasietår 2, Göteborg 2007–2022, i procent.

I årets undersökning bekräftas att cannabis är den klart dominerande formen av narkotika som ungdomarna har använt. Det är i årskurs 9 nästan lika stor andel, 5,5 procent, som uppger att de använt cannabis som den totala narkotikaanvändningen (inklusive cannabis), vilken är 6,1 procent. Motsvarande siffra för cannabisanvändning i gymnasiets år 2 är 16,6 procent att jämföra med 17,6 procent av eleverna som uppger att de någon gång använt narkotika (inklusive cannabis).

Bland samtliga elever i 2022 års undersökning är det 3,0 procent i årskurs 9 och 6,0 procent i gymnasiets år 2 som uppger att de också använt annat narkotiskt preparat än cannabis. Det är få elever som svarar att de enbart använt annat narkotiskt preparat, 0,6 procent i årskurs 9 och 1,0 procent i gymnasiets år 2.

6.2 Erfarenhet av olika narkotikapreparat

Nedan redovisas de olika slag av narkotika som förekommer bland de elever som använt narkotika någon gång. Det första diagrammet visar årskurs 9 därefter följer gymnasiets år 2. Det har varit möjligt att fylla i flera olika preparat. Diagrammen visar också den utveckling som skett sedan förra undersökningen 2019. I kapitel 4 om narkotikaklassade läkemedel finns i texten de exempel på läkemedel för respektive läkemedelsgrupp som eleverna ser i formuläret.

Observera att preparat anges procentuellt i den grupp som har använt narkotika någon gång, inte i procent av samtliga elever, och preparatas efter vilket som är vanligast. Staplarna i diagrammen nedan kan vara lika höga för årskurs 9 och gymnasiets år 2 och ibland till och med högre för årskurs 9. Eftersom andelen i årskurs 9 som någon gång använt narkotika är mycket mindre än i gymnasiets år 2 så rör det sig om färre elever till antalet i årskurs 9 än i gymnasiets år 2.

Nedan redovisas elevernas erfarenhet av olika narkotikapreparat i fallande ordning för 2022 bland dem som någon gång använt narkotika i årskurs 9.

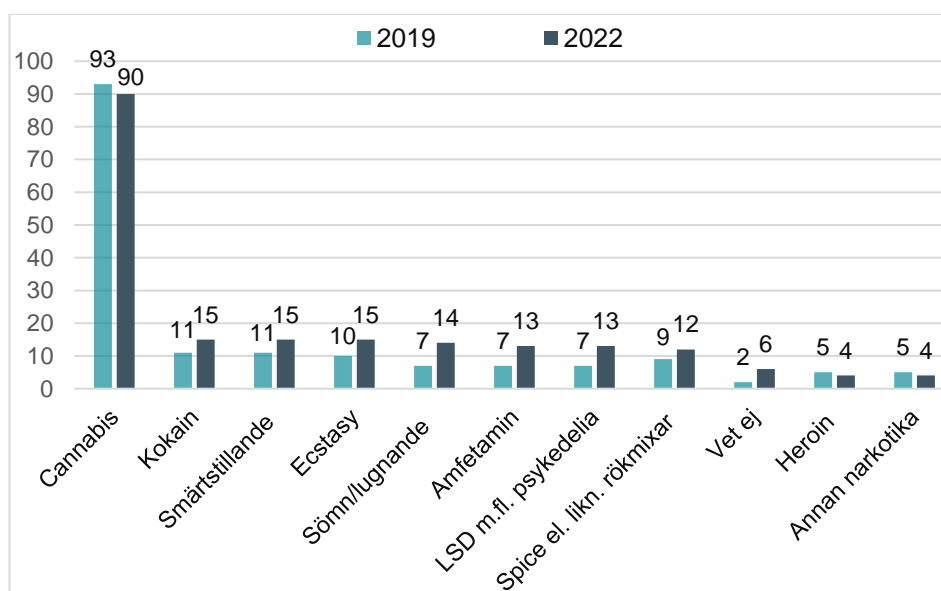

Diagram 11. Erfarenhet av olika narkotikapreparat, årskurs 9, Göteborg 2019–2022, anges i procent av dem som använt narkotika.

Det absolut vanligaste narkotikapreparatet bland de som någon gång har använt narkotika är cannabis. Det är en liten minskning i årskurs 9 från 93 procent 2019 till 90 procent i årets undersökning.

De efter cannabis vanligaste preparaten i fallande ordning i årskurs 9 för 2022 är kokain, receptbelagda smärtstillande läkemedel utan läkares ordination och ecstasy följt av receptbelagda sömnmedel eller lugnandeläkemedel utan läkares ordination. Det är en liten ökning av erfarenheten av kokain från 11 procent 2019 till 15 procent 2022. För smärtstillande läkemedel utan läkares ordination är utvecklingen densamma, det vill säga från 11 procent 2019 till 15 procent 2022. Receptbelagda sömnmedel eller lugnande läkemedel utan läkares ordination vilket har den största procentuella ökningen från 7 procent 2019 till 14 procent 2022.

Heroin och annan narkotika har minskat något från 5 procent 2019 till 4 procent 2022. Andelen som inte vet vilken sorts narkotika de tagit har ökat från 2 procent till 6 procent.

Eftersom siffrorna anges i procent bland dem med narkotikaerfarenhet, det vill säga inte bland samtliga elever, ska resultaten tolkas med försiktighet, speciellt vid uppdelning i olika preparat. Som exempel kan anges att antalet elever som uppger att de någon gång använt kokain utgör 33 personer i årskurs 9 för hela Göteborg. Antalet som uppger att de använt smärtstillande läkemedel utan läkarordination är också 33 i årskurs 9. Antalet elever som uppger att de använt heroin är 9 elever i årskurs 9.

Nedan redovisas elevernas erfarenhet av olika narkotikapreparat i fallande ordning för 2022 bland dem som någon gång använt narkotika i gymnasiet år 2.

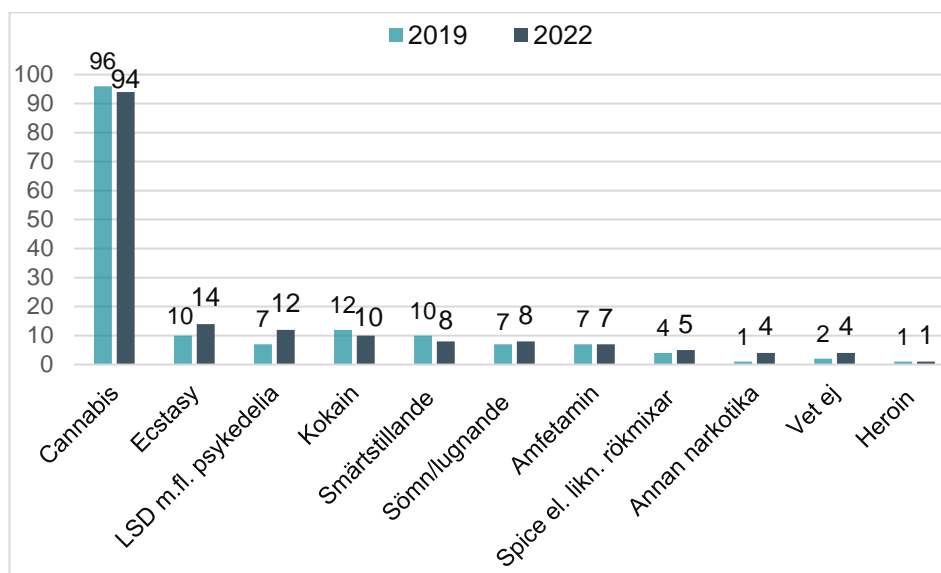

Diagram 12. Erfarenhet av olika narkotikapreparat, gymnasiet år 2, Göteborg 2019–2022, anges i procent av dem som använt narkotika.

Även i gymnasiet år 2 är cannabis det absolut vanligaste narkotikapreparatet som eleverna har erfarenhet av. Det är 94 procent av dem som någon gång har använt narkotika som uppgett att de använt cannabis.

De efter cannabis vanligaste preparaten i fallande ordning i gymnasiet år 2 är Ecstasy, LSD med flera psykedelia och kokain, följt av receptbelagda

smärtstillande läkemedel utan läkarordination och receptbelagda sömnmedel och lugnande läkemedel utan läkares ordination. Andelen som använt smärtstillande läkemedel utan läkarordination har i årets undersökning minskat i gymnasiets år 2. Där emot har andelen ökat i årskurs 9

Eftersom siffrorna anges i procent bland dem med narkotikaerfarenhet, det vill säga inte bland samtliga elever, ska resultaten även här tolkas med försiktighet, speciellt vid uppdelning i olika preparat. Som exempel kan anges att antalet elever som uppger att de någon gång använt kokain utgör 64 personer i gymnasiets år 2 för hela Göteborg. Antalet som uppger att de använt smärtstillande läkemedel utan läkarordination är 47 i gymnasiets år 2. Antalet elever som uppger att de använt heroin är 9 elever i gymnasiets år 2.

7 Dopning - Anabola Androgena Steroider

Nu otillåtna preparat, hormondopningsmedel som Anabola Androgena Steroider (AAS) har länge funnits inom idrotten. Användningen av hormondopning började spridas utanför idrotten och i slutet av 1980-talet började missbruket av dopningsmedel uppmärksammas i Sverige vilket medförde att Dopningslagen infördes 1992. Det är inte vanligt att ungdomar i de här åldrarna använder AAS, vilket överensstämmer med undersökningarna i riket.

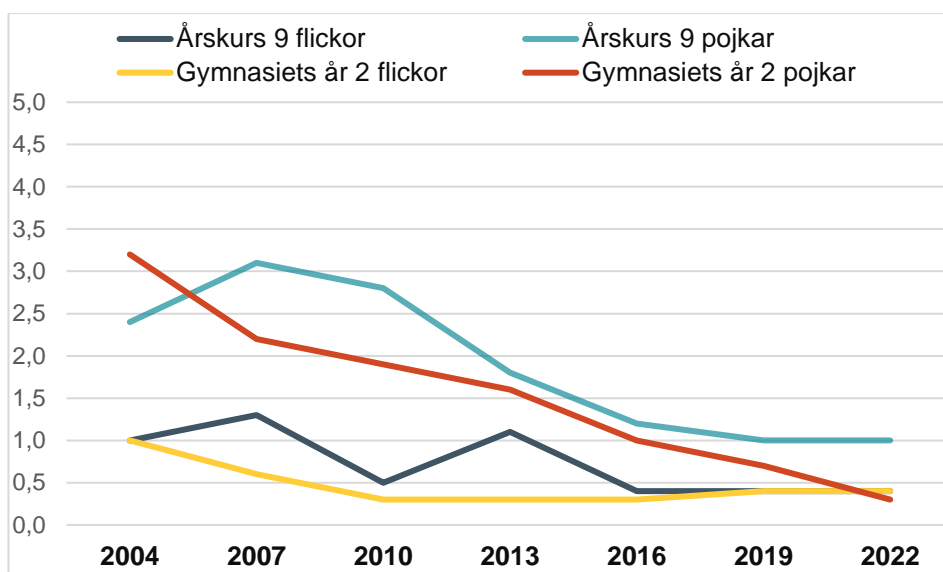

Diagram 13. Andel elever som någon gång använt Anabola Androgena Steroider efter kön, årskurs 9 och gymnasiets år 2, Göteborg 2004–2022, i procent.

Andelen elever som någon gång använt Anabola Androgena Steroider har minskat sedan undersökningarna i Göteborg startade 2004. Då hade 1,0 procent av flickorna och 2,4 procent av pojkarna i årskurs 9 använt AAS. I årets undersökning har andelen gått ned till 0,4 för flickor och 1,0 för pojkar. 2022 är det totalt 0,8 procent av eleverna i årskurs 9 som angivit att de använt AAS någon gång. Till antalet utgör de 30 elever i årskurs 9.

Motsvarande för gymnasiets år 2 var 2004 bland flickorna 1,0 procent och bland pojkarna 3,3 procent vilket i årets undersökning gått ned till 0,4 procent bland flickorna och 0,3 procent bland pojkarna. 2022 är det totalt 0,4 procent av eleverna gymnasiets år 2 som angivit att de använt AAS någon gång. Till antalet utgör de 14 elever i gymnasiets år 2.

Sedan 2007 har andelen pojkar i årskurs 9 som använt AAS varit högre jämfört med pojkar i gymnasiets år 2. Även flickorna i grundskolan har fram till 2016 legat högre jämfört med flickorna i gymnasiet. I CAN:s riksundersökningar är det samma förhållande och orsaken är oklar.

I den begränsade grupp som använt AAS är det förhållandevis många som fortsätter efter att ha provat en gång. CAN:s erfarenhet genom åren är att det i

gruppen ungdomar som har erfarenhet av AAS är betydligt vanligare att man också använt andra droger, vilket talar emot att preparaten mestadels används som en del i träningen (Guttormsson 2017).

8 Tobak

I den nationella årliga undersökningen svarar eleverna på frågor om sin tobakskonsumtion. Frågeområdet innefattar både rökning av cigaretter, rökning av E-cigaretter, snusning och användning av tobaksfritt snus som innehåller nikotin, vilket är en ny fråga i årets formulär. På grund av nödvändiga uppdateringar av frågeformuläret har frågan om rökning och snusning ändrats en gång sedan undersökningen i Göteborg startade 2004. Ändringen gjordes 2012 vilket visas med avbrott i diagrammen nedan.

Definitionen av elever som röker eller snusar innefattar numera de elever som först svarat att de har rökt eller snusat under de senaste 12 månaderna. De har även svarat ja på att de fortfarande röker och eller snusar med svarsalternativen dagligen, nästan dagligen, bara när de festar och bara ibland. Definitionen är något snävare efter 2012, vilket kan förklara del av minskningen i diagrammen.

8.1 Utvecklingen av rökning

Diagrammet nedan redovisar utvecklingen av andelen elever i Göteborg som röker från 2007 till 2022. Definitionen för elever som röker finns i texten ovan samt under diagramförklaringen.

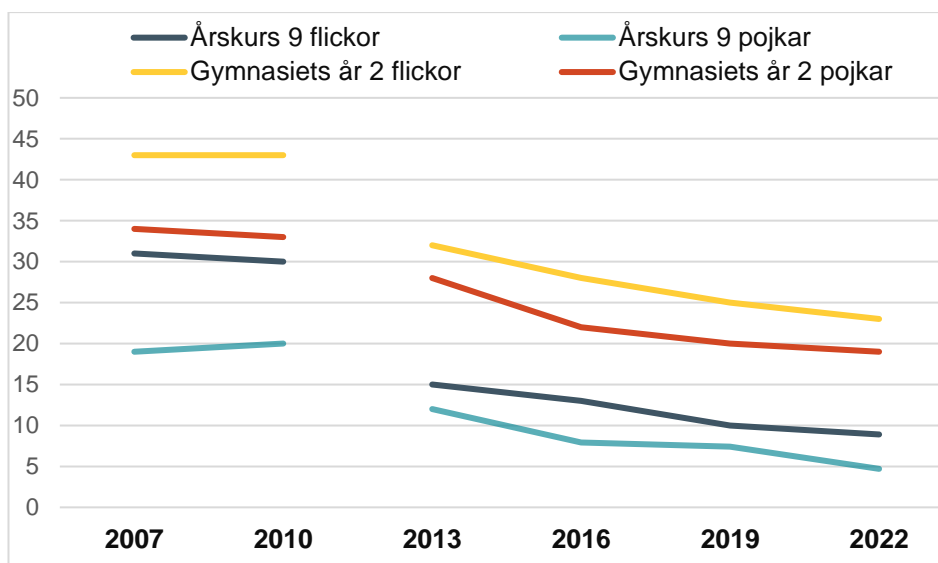

Diagram 14. Andel elever som röker* efter kön, årskurs 9 och gymnasiet år 2, Göteborg 2007–2022, i procent.

*Röker innefattar här de elever som dels har uppgivit att de har rökt under de senaste 12 månaderna och som dessutom svarat att de fortfarande röker (varje dag, nästan varje dag, bara när jag festar eller bara ibland).

När det gäller tobaksrökning i årskurs 9 har andelen successivt sjunkit under perioden, både bland flickor och pojkar. Även efter att definitionen ändrades 2012 och blev något snävare har rökningen fortsatt att minska. I 2022 års undersökning är andelen flickor i årskurs 9 som röker 8,9 procent och bland pojkarna 4,7 procent, totalt är det 6,9 procent.

Även i gymnasiet år 2 har trenden varit sjunkande. I årets undersökning är andelen som röker 23 procent bland flickorna och bland pojkarna 19 procent, totalt är det drygt 21 procent. Flickorna röker i något större utsträckning, vilket gäller i både årskurs 9 och i gymnasiet år 2.

8.2 Daglig rökning per stadsområde

Daglig rökning har sjunkit sedan 2004. Diagrammet nedan visar utvecklingen när det gäller daglig rökning av cigaretter bland skoleleverna i Göteborg 2013–2022 uppdelat per stadsområde.

Anges i %	Årskurs 9				Gymnasiet år 2			
	2013	2016	2019	2022	2013	2016	2019	2022
Nordost	5,2	5,4	2,4	0,6	13	10	5,1	1,4
Centrum	3,1	3,6	1,8	1,0	11	6,7	5,6	1,2
Sydväst	2,6	2,8	0,9	0,3	11	4,1	2,4	1,9
Hisingen	5,2	2,3	1,9	1,0	12	7,2	4,3	2,5
Göteborg	4,1	3,3	1,7	0,8	11	6,0	4,3	1,8

Tabell 6. Andel elever som röker dagligen, per stadsområde, årskurs 9 och gymnasiet år 2, Göteborg 2013–2022.

Andel elever i årskurs 9 som röker dagligen har minskat i samtliga stadsområden jämfört med undersökningen 2019. Det stadsområde som minskat mest är Nordost från 2,4 procent 2019 till 0,6 procent i årets undersökning. Störst andel finns i Centrum och Hisingen där det är 1,0 procent för båda. Minst andel elever som röker dagligen finns i stadsområde Sydväst med 0,3 procent. För Göteborg totalt i årskurs 9 har daglig rökning minskat successivt sedan första undersökningen i Göteborg 2004 då andelen var 6,7 procent. Ovan kan vi se att andelen 2013 var 4,1 procent vilken i årets undersökning är nere på 0,8 procent.

Även bland eleverna i gymnasiet år 2 har andelen som röker dagligen minskat i samtliga stadsområden jämfört med undersökningen 2019. Det stadsområde som minskat mest är Centrum där andelen 2019 var 5,6 procent och i årets undersökning sjunkit till 1,2 procent. Det stadsområde med högst andel som röker dagligen är Hisingen med 2,5 procent, följt av Sydväst med 1,9 procent, därefter Nordost med 1,4 procent och lägst i Centrum med 1,2 procent. Även i gymnasiet år 2 har daglig rökning minskat successivt i Göteborg totalt sedan första undersökningen i Göteborg 2004 då andelen låg på 12 procent. Den största minskningen var 2016 då andelen gått ned till 6,0 för att fortsätta nedåt till 1,8 procent i årets undersökning.

8.3 Utvecklingen av snusning

Diagrammet nedan redovisar utvecklingen av andelen elever i Göteborg som snusar från 2007 till 2022. Definitionen för elever som snusar finns i kapitlets inledande text samt under diagramförklaringen.

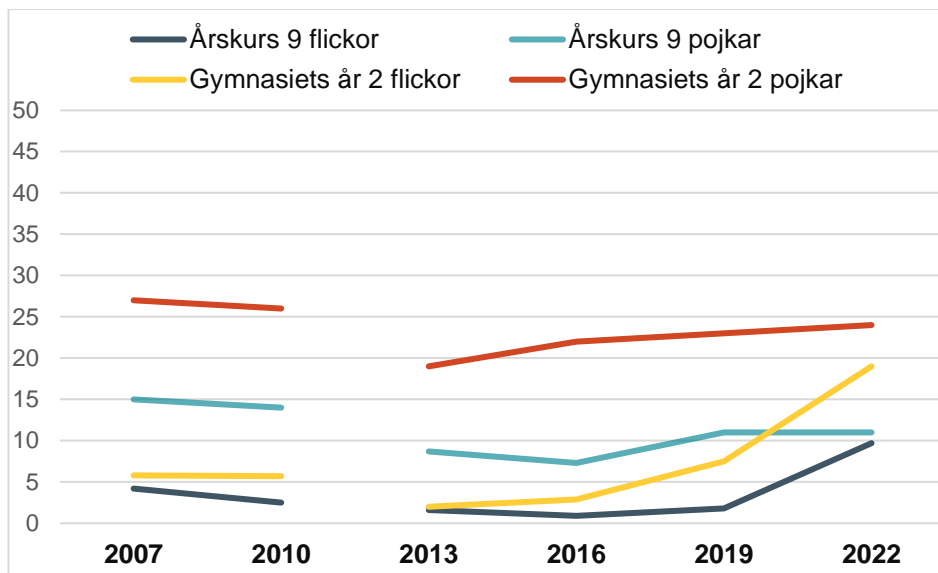

Diagram 15. Andel elever som snusar* efter kön, årskurs 9 och gymnasiet år 2, Göteborg 2007–2022, i procent.

*Snusar innefattar här de elever som dels har uppgivit att de har snusat under de senaste 12 månaderna och som dessutom svarat att de fortfarande snusar (varje dag, nästan varje dag, bara när jag festar eller bara ibland).

Snusning har ökat vid de senaste undersökningarna. Det har varit stor skillnad mellan flickors och pojkars snus användning, en skillnad som minskat sedan 2016. År 2022 är andelen flickor i årskurs 9 som snusar 9,7 procent och andelen pojkar lite knappt 11 procent. För flickorna har andelen ökat från 1,8 procent 2019 till 9,7 procent i årets undersökning. En ökning med 7,9 procentenheter vilket innebär att andelen flickor i årskurs 9 som snusar mer än femdubblats på 3 år. Hos pojkarna i årskurs 9 är andelen oförändrad sedan 2019 på 11 procent i årets undersökning. Det innebär att den stora skillnaden mellan flickors och pojkars snusande minskat till enbart 1,2 procentenheter. Totalt är det 11 procent i årskurs 9 som angivit att de snusar 2022.

I gymnasiet år 2 är det drygt 19 procent av flickorna och drygt 24 procent av pojkarna som uppgivit att de snusar. För flickorna är det en ökning från 7,5 procent 2019 till drygt 19 procent 2022, vilket innebär att andelen nu är 2,5 gånger så stor. Bland pojkarna i gymnasiet år 2 är ökningen inte lika stor utan endast 1,4 procentenheter jämfört med 2019.

8.4 Daglig snusning per stadsområde

Även daglig snusning sjönk mellan 2004 och 2016. Därefter har det varit en ökning, speciellt i årets undersökning. Nedan visas utvecklingen av daglig snusning per stadsområde från 2013 till 2022.

Anges i %	Årskurs 9				Gymnasiets år 2			
	2013	2016	2019	2022	2013	2016	2019	2022
Nordost	1,6	0,7	1,6	2,2	4,1	5,6	5,8	9,9
Centrum	1,7	1,1	3,0	5,7	8,0	8,1	8,8	15
Sydväst	1,8	2,7	2,1	4,8	3,7	9,2	8,2	11
Hisingen	2,2	0,8	2,0	2,9	6,0	4,6	6,0	12
Göteborg	1,9	1,4	2,1	3,9	5,5	6,9	7,1	12

Tabell 7. Andel elever som snusar dagligen, per stadsområde, årskurs 9 och gymnasiets år 2, Göteborg 2013–2022.

Bland eleverna i årskurs 9 har andelen elever som snusar dagligen ökat i samtliga stadsområden jämfört med undersökningen 2019. Störst är den procentuella ökningen i stadsområde Sydväst där andelen mer än fördubblats från 2,1 procent 2019 till 4,8 procent 2022. Högst andel elever som snusar dagligen finns i stadsområde Centrum med 5,7 procent, följt av Sydväst med 4,8 procent, därefter Hisingen med 2,9 procent och lägst andel finns i Nordost med 2,2 procent. För Göteborg totalt var det en minskning från 4,7 procent 2004 till 2,3 procent 2010. Därefter har det pendlat mellan 1 och 2 procent fram till årets undersökning då andelen i årskurs 9 som snusar dagligen för Göteborg totalt är 3,9 procent.

Även i gymnasiets år 2 har andelen elever som snusar dagligen ökat i samtliga stadsområden sedan förra undersökningen 2019. Den procentuellt största ökningen har stadsområde Hisingen från 6,0 procent 2019 till 12 procent 2022. Högst andel elever i gymnasiets år 2 som snusar dagligen finns i stadsområde Centrum med 15 procent, följt av Hisingen med 12 procent, Sydväst med 11 procent och minst andel finns i Nordost med 9,9 procent. Bland eleverna i gymnasiets år 2 för Göteborg totalt var andelen som snusar dagligen 12 procent 2004 vilket successivt sjunk fram till 2013 då andelen var 5,5 procent. Efter det har andelen ökat och är i årets undersökning tillbaka på samma nivå som 2004, 12 procent.

8.5 Utvecklingen av E-cigarett

Under 2000-talet har E-cigarett (elektroniska cigarett) börjat säljas på marknaden. Det finns 100-tals olika varianter av e-cigarett, både till utseende och funktion. E-cigarett består oftast av en metall- eller plasthylsa med munstycke, behållare för rökvätskan samt en förångare. Vätskan är en blandning av smakämnen, propylenglykol, glycerin och finns med eller utan

nikotin. När e-cigaretten används värms vätskan upp med hjälp av ström från ett batteri och det bildas en ånga att andas in.

Att röka e-cigarett kallas att ”vejpa” från engelskan vaporizer. Det finns en mängd smaker på vätskan, allt från godis till vanlig tobak och unga lockas att röka på det sättet (Ketonen & Malik 2020). Världshälsoorganisationen varnar i rapport från juli 2019 för e-cigaretternas hälsorisk och då inte enbart för eventuellt innehåll av nikotin utan även för innehållet i smakämnen (World Health Organisation 2019). Elektroniska cigaretter och påfyllnadsbehållare får i Sverige inte säljas till dem som inte har fyllt 18 år.

Frågan om e-cigarett kom med i CAN:s nationella undersökning första gången 2014. I Göteborg finns därför bara resultat från 2016, 2019 och 2022. Nedan redovisas utvecklingen av andelen elever som rökt e-cigarett de senaste 30 dagarna.

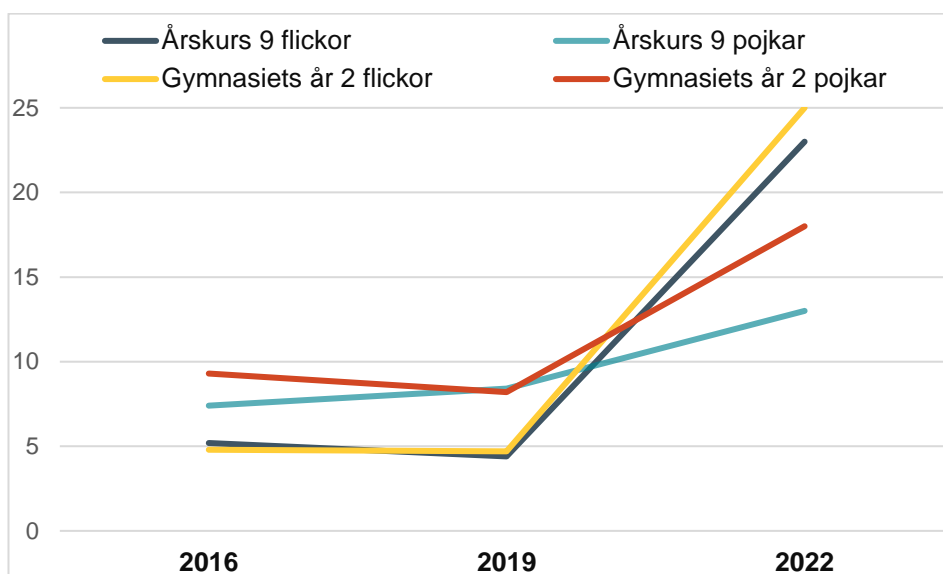

Diagram 16. Andel elever som rökt e-cigarett senaste 30 dagarna, årskurs 9 och gymnasiet år 2, efter kön, Göteborg 2016–2022, i procent.

Som framgår av diagrammet ovan var andelen elever som rökt e-cigarett relativt stabil mellan 2016 och 2019 medan det är en stor ökning mellan 2019 och 2022 framför allt bland flickorna.

Bland flickorna i årskurs 9 har andelen som rökt e-cigarett de senaste 30 dagarna ökat från 4,4 procent 2019 till 23 procent 2022 vilket är en femdubbling. Pojkarna i årskurs 9 har ökat från 8,4 procent 2019 till 13 procent 2022. Totalt i årets undersökning har 18 procent av eleverna i årskurs 9 rökt e-cigarett senaste månaden.

I gymnasiet år 2 har andelen flickor som rökt e-cigarett senaste månaden ökat från 4,7 procent 2019 till 25 procent 2022 vilket är en dryg femdubbling. Pojkarna i gymnasiet har ökat från 8,2 procent 2019 till 18 procent 2022. I gymnasiet år 2 är det totalt 21 procent av eleverna som rökt e-cigarett senaste månaden.

8.6 Jämförelse mellan cigarettrökning, rökning av E-cigaretter, snusning och användning av tobaksfritt snus som innehåller nikotin

Som nämndes i början av det här kapitlet har det kommit en ny fråga i årets enkät där eleverna fått svara på om de använt tobaksfritt snus som innehåller nikotin. I diagrammet nedan görs en jämförelse mellan att under de senaste 30 dagarna ha rökt cigaretter, rökt E-cigaretter, snusat och använt tobaksfritt snus som innehåller nikotin.

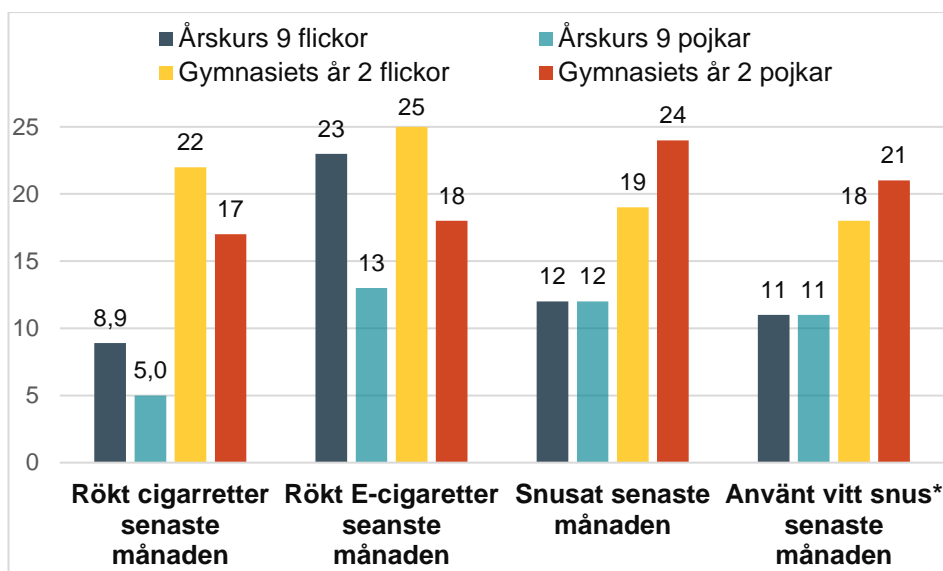

Diagram 17. Andelen elever som rökt cigaretter, rökt E-cigaretter, snusat eller använt tobaksfritt snus som innehåller nikotin (även kallat vitt snus) de senaste 30 dagarna, efter kön, årskurs 9 och gymnasiet år 2, Göteborg 2022, i procent.

*Frågan är ställd: Har du någon gång använt tobaksfritt snus som innehåller nikotin (även kallat vitt snus, All White, nikotinpåsar)? Med svarsalternativen: Nej, Ja, under de senaste 30 dagarna, Ja, under de senaste 12 månaderna, Ja för mer än 12 månader sedan.

Som framgår av diagrammet ovan är andelen flickor i årskurs 9 som uppgett att de rökt cigaretter senaste 30 dagarna högre än pojkar, 8,9 procent jämfört med pojkarnas 5,0 procent. Totalt är det 7,0 procent i årskurs 9 som rökt cigaretter senaste månaden. Detsamma gäller på gymnasiet år 2 där 22 procent bland flickorna och 17 procent bland pojkarna angivit att de rökt cigaretter senaste 30 dagarna, totalt i gymnasiet är det 19 procent.

Även på E-cigaretter ligger flickorna högre än pojkarna. Att ha rökt E-cigaretter senaste 30 dagarna har 23 procent av flickorna i årskurs 9 och 13 procent av pojkarna uppgett, totalt 18 procent. Här bör uppmärksammas att andelen som har rökt E-cigaretter senaste månaden i årskurs 9 har ökat från 6,6 procent 2019 till 18 procent 2022, vilket innebär att andelen nästan tredubblats i årets undersökning. Bland eleverna i gymnasiet år 2 svarade 25 procent av flickorna och 18 procent av pojkarna svarat att de rökt E-cigaretter senaste 30 dagarna, totalt 22 procent. Även för gymnasiet år 2 bör uppmärksammas att andelen som rökt E-cigaretter senaste månaden har ökat från 6,6 procent 2019 till 22 procent i årets undersökning, här har andelen mer än tredubblats.

Att ha snusat senaste 30 dagarna skiljer sig inte åt mellan flickor och pojkar i årskurs 9 där 12 procent i båda grupperna har uppgivit att de gjort det. Det är en ökning bland flickorna som mer än fördubblats jämfört med 2019 då det var 4,8 procent. Bland pojkarna i årskurs 9 har andelen i stället minskat jämfört med 2019 då den var 16 procent. I gymnasiets år 2 är det knappt 19 procent av flickorna och drygt 24 procent av pojkarna som uppgivit att de snusat under de senaste 30 dagarna. För flickorna är det en ökning jämfört med 2019 då andelen var drygt 12 procent. För pojkarna är det i stället en minskning då andelen 2019 var knappt 27 procent.

Frågan om tobaksfritt snus som innehåller nikotin (även kallat vitt snus) är ny i årets undersökning. Även här ligger flickor och pojkar i årskurs 9 jämsides där andelen som använt tobaksfritt snus som innehåller nikotin under den senaste månaden i båda grupperna är 11 procent. Bland eleverna i gymnasiets år 2 är det drygt 18 procent av flickorna och knappt 21 procent av pojkarna som uppgivit att de använt tobaksfritt snus som innehåller nikotin under de senaste 30 dagarna.

8.7 Använt annan nikotin-/tobaksprodukt innan tobaksfritt snus som innehåller nikotin

Diagrammet nedan visar elevernas erfarenhet av andra nikotin- och tobaksprodukter innan de provat tobaksfritt snus som innehåller nikotin. Det har varit möjligt att ange flera produkter.

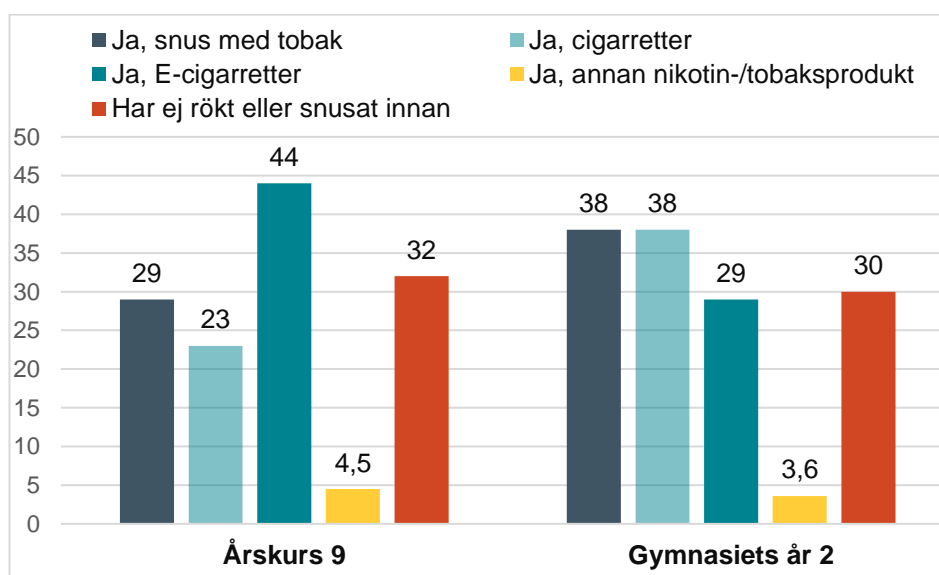

Diagram 18. Andel elever som använt annan nikotin-/tobaksprodukt innan de provade tobaksfritt snus, årskurs 9 och gymnasiets år 2, Göteborg 2022, anges i procent bland de elever som använt tobaksfritt snus som innehåller nikotin.

Observera att procentenheterna i diagrammet ovan är procent i gruppen som har använt tobaksfritt snus som innehåller nikotin, inte procent bland samtliga elever.

I årskurs 9 är det 32 procent som angivit att de inte hade använt någon annan nikotin-/tobaksprodukt innan de provade tobaksfritt snus som innehåller nikotin.

Det som var vanligast att ha provat innan var E-cigarett vilket 44 procent hade gjort följt av snus med tobak vilket 29 procent angivit, därefter cigaretter med 23 procent och annan nikotin-/tobaksprodukt med 4,5 procent.

Bland eleverna i gymnasiet år 2 var andelen som inte vare sig rökt eller snusat innan de provade tobaksfritt snus som innehåller nikotin 30 procent. Här är snus med tobak och cigaretter vanligast att ha provat innan vilket 38 procent angivit för båda produkterna, följt av E-cigarett med 29 procent och annan nikotin-/tobaksprodukt med 3,6 procent.

9 Spel om pengar

Frågor om elevernas erfarenhet av att ha spelat om pengar har funnits med i enkäten sedan Göteborgsundersökningarna startade. Dock har frågorna förändrats en del fram till 2013 vilket innebär att jämförelser bara är möjliga från 2013 och framåt. Nu efterfrågas spel om pengar på poker, spelautomater, casinospel, lotterier, spel på sport, vadslagning på e-sport och annan vadslagning. Eleverna får ange om de gjort det online eller på annat sätt.

Nedan presenteras utvecklingen av andelen elever som spelat om pengar någon gång från 2013 till 2022.

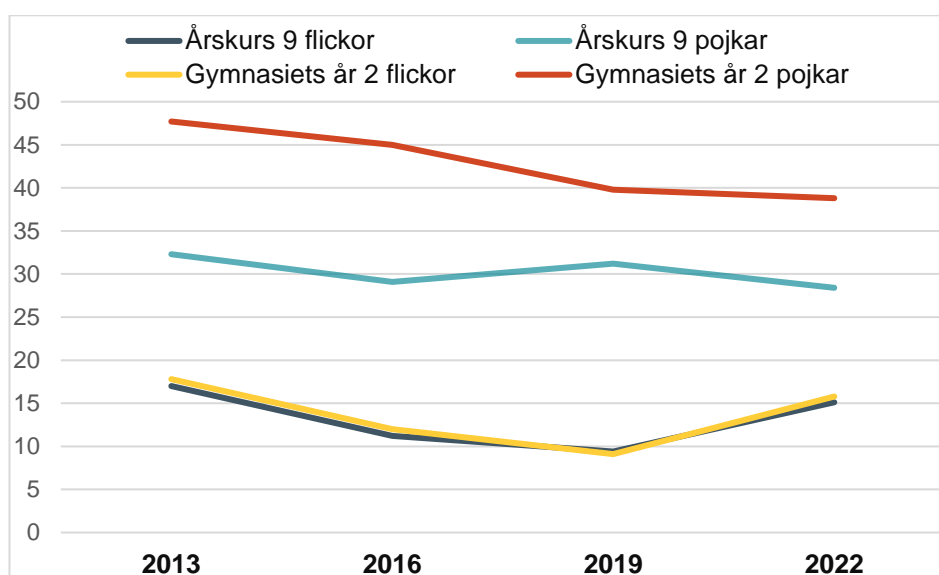

Diagram 19. Andel elever som spelat om pengar någon gång efter kön, årskurs 9 och gymnasiets år 2, Göteborg 2013–2022, i procent.

Sedan förra mätningen 2019 ser vi en uppgång bland flickorna i årskurs 9. Då hade 9,4 procent av flickorna spelat om pengar någon gång jämfört med 15 procent i årets undersökning vilket nästan är en fördubbling. Bland pojkarna är det i stället en liten nedgång från 31 procent 2019 till 28 procent 2022. Totalt har 22 procent i årskurs 9 svarat att de spelat om pengar någon gång i årets undersökning.

Även i gymnasiets år 2 har andelen flickor som spelat om pengar någon gång ökat från 9 procent 2019 till 16 procent 2022 vilket nästan är en fördubbling. Bland pojkarna är det i princip oförändrat från 2019 då det var 40 procent att jämföra med 39 procent 2022. I årets undersökning är det totalt 28 procent i gymnasiets år 2 som spelat om pengar någon gång.

Hos pojkarna i både årskurs 9 och gymnasiets år 2 ser vi en nedgång sedan 2013, störst i gymnasiet. Bland flickorna i både årskurs 9 och gymnasiets år 2 var det en nedgång från 2013 till 2019. Uppgången hos dem i årets undersökning gör att de nästan är tillbaka på samma nivå som 2013.

9.1 Spelat om pengar senaste månaden per stadsområde

Tabellen nedan redovisar andel elever som spelat om pengar de senaste 30 dagarna i årskurs 9 och gymnasiets år 2 uppdelat per stadsområde från 2013 till 2022.

Anges i %	Årskurs 9				Gymnasiets år 2			
	2013	2016	2019	2022	2013	2016	2019	2022
Nordost	7,3	6,2	4,8	4,3	13	9,1	7,7	6,7
Centrum	6,3	7,5	9,9	4,7	16	14	11	11
Sydväst	5,9	8,2	5,5	4,9	12	12	12	8,0
Hisingen	9,4	5,2	4,5	4,1	13	8,2	8,1	8,0
Göteborg	7,3	6,7	5,8	4,5	13	11	9,6	8,6

Tabell 8. Andel elever som spelat om pengar under de senaste 30 dagarna, per stadsområde, årskurs 9 och gymnasiets år 2, Göteborg 2013–2022, i procent.

Att ha spelat om pengar senaste månaden har i årskurs 9 minskat i samtliga stadsområden jämfört med 2019. Störst procentuell minskning har stadsområde Centrum från 9,9 procent 2019 till 4,7 procent 2022 vilket innebär en halvering. Stadsområde sydväst har under samma period minskat från 5,5 procent till 4,9, Nordost från 4,8 procent till 4,3 procent och Hisingen från 4,5 till 4,1 procent. Från det att jämförelser är möjliga har andelen elever som spelat om pengar någon gång i årskurs 9 minskat för Göteborg totalt från 7,3 procent 2013 till 4,5 procent 2022.

Även i gymnasiets år 2 ser vi en minskning av andelen elever som spelat om pengar senaste månaden i samtliga stadsområden. Störst procentuell minskning har stadsområde Sydväst, från knappt 12 procent 2019 till 8,0 procent 2022 följt av Nordost från 7,7 procent till 6,7 procent. För stadsområde Centrum och Hisingen handlar det om ytterst små minskningar. Sedan 2013 har det varit en successiv minskning av andelen elever i gymnasiets år 2 som spelat om pengar senaste 30 dagarna. Då låg andelen i Göteborg totalt på drygt 13 procent vilken i årets undersökning ligger på 8,6 procent.

9.2 Riskabelt spelande

Sedan 2019 använder CAN fyra av totalt 10 frågor från Problem Gambling Severity Index (PGSI) för att ta reda på förekomsten av riskabelt spelande bland eleverna. Riskabelt spelande ingår även i den nationella folkhälsoenkäten – Hälsa på lika villkor, en underökning Folkhälsomyndigheten genomför vart annat år (Folkhälsomyndigheten 2021). De fyra frågor som ställs är: Har du under de senaste 12 månaderna: Spelat för mer än du verkligen haft råd att förlora? Behövt spela med större summor för att få samma känsla av spänning?

Återvänt en annan dag för att försöka vinna tillbaka pengar du förlorat? och Lånat pengar eller sålt saker för att ha pengar att spela för? Frågorna är ställda i duform och ger svar på elevernas upplevelser kring sitt spelande om pengar. Svarsalternativen är aldrig, ibland, ofta eller nästan alltid. Har eleverna svarat minst ibland på någon av de fyra frågorna bedöms de uppvisa tecken på riskabelt spelande.

I diagrammet nedan redovisas andelen elever som uppvisar riskabelt spelande.

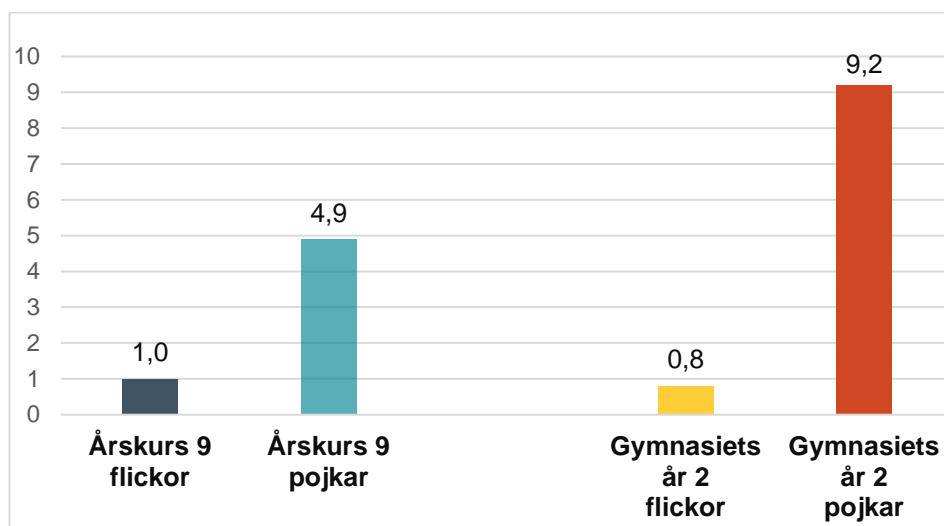

Diagram 20. Andel elever som uppvisar riskabelt spelande efter kön, årskurs 9 och gymnasiets år 2, Göteborg 2022, i procent.

Som framgår av diagrammet ovan är andelen elever som uppvisar riskabelt spelande relativt liten. I årskurs 9 utgör de, i procent av samtliga elever 1,0 procent bland flickorna och 4,9 procent bland pojkarna, det vill säga fem gånger så vanligt bland pojkarna. I årskurs 9 totalt är det 3,1 procent som uppvisar riskabelt spelande. Totalt handlar det om 109 elever i årskurs 9.

I gymnasiets år 2 är andelen som uppvisar riskabelt spelande 0,8 procent bland flickorna och 9,2 procent bland pojkarna. Det innebär att det är mer än 11 gånger så vanligt bland pojkarna jämfört med bland flickorna. I gymnasiets år 2 är andelen totalt 5,3 procent vilket utgör 179 elever.

10 Sniffning/boffning och lustgas

Redan under 1950-talet förekom sniffning av olika lösningsmedel som exempelvis thinner, bensin och lim. Under 1970-talet var det betydligt vanligare att sniffa jämfört med idag. Boffning är ett begrepp som dök upp på 1990-talet, då inhalering av butangas som används till tändare eller som drivgas i doftsprayer blev allt vanligare, vilket minskat under 2000-talet.

Ångan från lösningsmedlet eller gasen som andas in vilket medför att syret inte kan transporteras i blodet. Det leder bland annat till syrebrist i hjärnan som framkallar en ruskänsla och kan medföra hallucinationer. Även resten av kroppen blir stressad av syrebristen och adrenalin pumpas ut i kroppen vilket medför hård press på hjärtat som kan leda till rubbningar av hjärtrytmen och i värsta fall hjärtstillestånd (Beroendecentrum Stockholm).

Nedan presenteras utvecklingen av sniffning/boffning bland skoleleverna i Göteborg från 2004 till 2022.

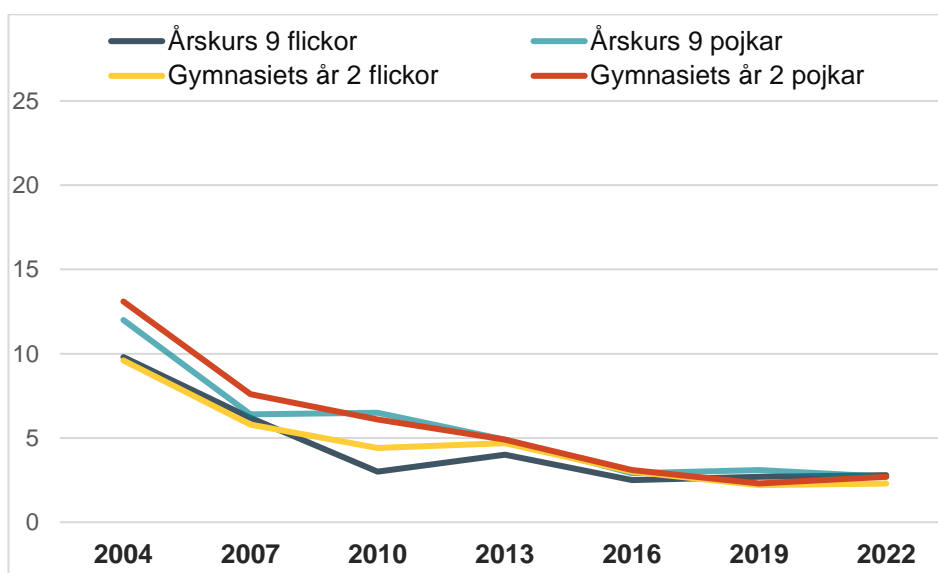

Diagram 21. Andel elever som någon gång sniffat eller boffat efter kön, årskurs 9 och gymnasiets år 2, Göteborg 2004–2022, i procent.

I Göteborg har sniffningen/boffningen successivt minskat från 11 procent 2004 till 2,8 procent 2022 i årskurs 9. I årets undersökning är andelen som uppgivit att de någon gång sniffat/boffat 2,8 procent bland flickor och 2,7 procent bland pojkar i årskurs 9. Totalt utgör de 101 elever i årskurs 9

I gymnasiets år 2 har andelen minskat från drygt 11 procent 2004 till 2,5 procent 2022. För gymnasiets år 2 är det i årets undersökning 2,3 procent bland flickorna och 2,7 procent bland pojkarna som uppgivit att de någon gång sniffat/boffat. Totalt utgör de 84 elever i gymnasiets år 2.

10.1 Lustgas

Att ta lustgas i berusningssyfte har under senare år blivit allt vanligare. Nytt i årets undersökning är därför en fråga om elevernas erfarenhet av att ha tagit lustgas. I enkäten finns en instruktion om att ej räkna med användning inom vården.

Lustgas används som smärtlindring, exempelvis vid förlossning och inom tandvård och är då syresatt. Lustgas används även till gräddsifoner då det är den enda gas om inte får grädden att surna. Den typen av lustgas säljs i patroner och innehåller inget tillsatt syre och det är den som unga använder i berusningssyfte (Drugsmart 2022).

Inhalering av lustgas kan medföra syrebrist vilket kan leda till att man svimmar och skadar sig vid fall i samband med det. Vidare förstör lustgas kroppens B12 vitamin som när det slutar fungera kan leda till nervskador med domningskänsla, känselbortfall, muskelsvaghet, blodbrist, psykoser och blodproppar/stroke (Drugsmart 2022)

Tabellen nedan presenterar elevernas erfarenhet av att ha tagit lustgas i berusningssyfte någon gång, senaste 12 månaderna och senaste 30 dagarna uppdelat på stadsområde.

Anges i %	Årskurs 9			Gymnasiets år 2		
	Någon gång	Senaste året	Senaste 30 dagarna	Någon gång	Senaste året	Senaste 30 dagarna
Nordost	7,8	6,2	2,5	21	19	6,7
Centrum	8,2	5,7	2,3	32	28	12
Sydväst	9,2	7,2	3,0	30	24	7,9
Hisingen	4,5	3,7	1,6	19	16	5,6
Göteborg	7,2	5,5	2,3	25	22	8,1

Tabell 9. Andel elever som har tagit lustgas någon gång, senaste 12 månaderna och senaste 30 dagarna, per stadsområde, årskurs 9 och gymnasiets år 2, Göteborg 2022, i procent.

I frågan om eleverna tagit lustgas framgår i tillhörande förklaring att de ej ska räkna med användning inom vården.

Andel elever i årskurs 9 som uppgett att de tagit lustgas någon gång är 7,2 procent. Högst andel finns i stadsområde Sydväst med 9,2 procent och lägst i stadsområde Hisingen med 4,5 procent. Att ha tagit lustgas senaste året har 5,5 procent i årskurs 9 svarat att de gjort, även här är andelen högst i Sydväst, 7,2 procent, och lägst i Hisingen med 3,7 procent. Andelen som tagit lustgas senaste månaden är 2,3 procent. Högst i stadsområde Sydväst 3,0 procent och lägst i stadsområde Hisingen 1,6 procent.

Antalet elever i årskurs 9 i Göteborg som tagit lustgas i berusningssyfte någon gång är 258. Det är 198 elever som svarat att de tagit lustgas det senaste året och 81 elever att de gjort det senaste månaden.

I gymnasiets år 2 ser vi en stor ökning jämfört med i årskurs 9. Här har 25 procent uppgivit att de tagit lustgas i berusningssyfte någon gång, även här högst andel i stadsområde Sydväst där 30 procent uppgivit att de gjort det, lägst andel finns i stadsområde Hisingen med 19 procent. Att ha tagit lustgas senaste året har 22 procent svarat, högst andel i stadsområde Centrum med 28 procent och lägst andel fortfarande i stadsområde Hisingen med 16 procent. Andelen som uppgett att de tagit lustgas senaste 30 dagarna är 8,1 procent, högst andel även här i stadsområde Centrum med 12 procent och lägst andel i stadsområde Hisingen med 5,6 procent. Antal elever i gymnasiets år 2 som tagit lustgas i berusningssyfte någon gång är 851. Att ha tagit lustgas senaste året har 725 elever uppgett och att ha tagit det senaste månaden har 272 elever svarat.

11 Referenser

CAN (2019). *Drogutvecklingen i Sverige*. CAN rapport 180. Stockholm: Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning.

Beroendecentrum Stockholm. Sniffning. [Sniffning \(beroendecentrum.se\)](https://beroendecentrum.se)
Hämtad: 2022-09-09.

Drugsmart (2022). Lustgas. [Lustgas - Drugsmart](https://drugsmart.se) Hämtad: 2022-09-09.

Englund, A. (red.) (2014). *Skolelevers drogvanor 2014*. CAN rapport 146. Stockholm: Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning.

ESPAD Group (2016). ESPAD report 2015. *Results from the European School Survey Project on alcohol and other drugs*. Luxembourg: Publications office of the European Union.

ESPAD Group (2020). *ESPAD Report 2019. Results from the European School Survey Project on alcohol and other drugs*. Luxembourg: Publications office of the European Union.

Folkhälsomyndigheten (2021). *Nationella folkhälsoenkäten – Hälsa på lika villkor*. [Nationella folkhälsoenkäten – Hälsa på lika villkor — Folkhälsomyndigheten \(folkhalsoenkaten.se\)](https://folkhalsoenkaten.se) Hämtad: 2022-09-09.

Gripe, I. (red.) (2021). *CAN:s nationella skolundersökning 2021. Ungas erfarenheter av alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel*. CAN Rapport 205. Stockholm: Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning.

Gripe, I. (red.) (2021). Tabellbilaga till *CAN:s nationella skolundersökning 2021. Ungas erfarenheter av alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel*. CAN Rapport 205. Stockholm: Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning.

Guttormsson, U. & Leifman, H. (2016). *ESPAD I Sverige. Europaperspektiv på skolungdomars drogvanor 1995–2015*. CAN Rapport 159. Stockholm: Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning.

Guttormsson, U. (2017). Dopning i Thor, S. red. *Skolelevers drogvanor 2017*. CAN Rapport 170. Stockholm: Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning.

Hvitfeldt, T. & Nyström, S. (2008). *Skolelevers drogvanor 2008*. CAN Rapport 114. Stockholm: Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning.

Läkemedelsverket (2019). Narkotikaförklaring av ämnen. [Narkotikaförklaring av ämnen | Läkemedelsverket \(lakemedelsverket.se\)](https://lakemedelsverket.se) Hämtad: 2022-09-09.

Ketonen, V. & Malik, A. (2020). Characterizing vaping posts on Instagram by using unsupervised machine learning. *International Journal of Medical Informatics*, Volume 141, 104223.

Meier, M.H., Avshalom Caspi, A.A. och Terrie, E.M. (2012). Persistent cannabis users show neuropsychological decline from childhood to midlife.

PNAS vol. 109, No. 40. [Persistent cannabis users show neuropsychological decline from childhood to midlife | PNAS](#) Hämtad: 2022-08-25.

SFS 1992:860. *Lag om kontroll av narkotika*. Svensk författningssamling. Stockholm: Socialdepartementet.

World Health Organisation (2019). *WHO Report on Global tobacco epidemic 2019: offer help to quit tobacco use*. Luxemburg: World Health Organization.

Socialförvaltningen Centrum

Telefon: 031-365 00 00 (kontaktcenter)

E-post: socialcentrum@socialcentrum.goteborg.se

